

НАСТАВА И ВАСПИТАЊЕ

3

Београд, 2017.

Извршни издавач:
Педагошко друштво Србије
Теразије 26, 11000 Београд
тел. 011 268 77 49
www.pedagog.rs
E-mail: casopis@pedagog.rs

Суиздавач:
**Институт за педагогију
и андрагогију Филозофског
факултета Универзитета у Београду**
Чика Љубина 18-20, 11000 Београд
тел. 011 3282 985

За извршно издавача

Наташа Стојановић

За суиздавача

Др Александра Пејатовић

Главни уредник

Др Емина Хебиб

Филозофски факултет Универзитета у Београду

Одговорни уредник

Др Биљана Бодрошки Спарсиус

Филозофски факултет Универзитета у Београду

Уредништво

Др Вељко Брборић

Филолошки факултет Универзитета у Београду

Др Саша Дубљанин

Филозофски факултет Универзитета у Београду

Др Живка Крњаја

Филозофски факултет Универзитета у Београду

Др Снежана Маринковић

Учитељски факултет у Ужицу Универзитета у Крагујевцу

Др Наташа Матовић

Филозофски факултет Универзитета у Београду

Др Мати Мери (Matti Meri)

Одељење за образовање наставника Факултета хуманистичких наука Универзитета у Хелсинкију, Финска

Др Саша Милић

Филозофски факултет у Никшићу Универзитета Црне Горе

Др Драгана Павловић Бренеселовић

Филозофски факултет Универзитета у Београду

Мр Желимир Попов

Филозофски факултет Универзитета у Београду

Др Илке Паршман (Ilke Parchmann),

Лајбниц институт за педагогију Природно-математичког факултета Универзитета у Киелу, Немачка

Др Јан Петерс (Jan Peeters)

Центар за развој на раном узрасту Одељења за студије социјалне заштите Универзитета у Генту, Белгија

Др Росица Александрова Пенкова

Одељење за образовање наставника Универзитета "Климент Охридски" у Софији, Бугарска

Др Лидија Радуловић

Филозофски факултет Универзитета у Београду

Др Алла Степановна Сиденко

Академија за образовање наставника Државног универзитета „Ломоносов“ у Москви, Русија

Др Павел Згага

Педагошки факултет Универзитета у Љубљани, Словенија

Др Весна Жунић Павловић

Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију

Универзитета у Београду

Издавачки савет

Др Мара Ђукић

Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду

Др Ненад Глумбић

Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију

Универзитета у Београду

Др Митја Крајнчан

Педагошки факултет Универзитета Приморска у Копру,

Словенија

Др Снежана Лоренс (Snezana Lawrence)

Факултет за здравствену, социјалну заштиту и образовање

Универзитета Англиа Рускин, Уједињено Краљевство

Др Славица Максић

Институт за педагошка истраживања, Београд

Др Софија Врцељ

Филозофски факултет Свеучилишта у Ријеци, Хрватска

Секретари редакције

Бојана Стојановић

Мирјана Сенић Ружић

Лектор

Татјана Догдибеговић

Лектура текстова на енглеском језику

Мр Ана Поповић Пецић

Преводиоци

За енглески језик мр Ана Поповић Пецић

За руски језик др Дара Дамљановић

Дизајн корица

Предраг Вучинић

Технички уредник

Мара Торбица Јовановић

Штампа

ЈП „Службени гласник“

Тираж

350

Издавање часописа финансијским средствима помаже

Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

Индексирање часописа: SCIndeks

На годишњем нивоу објављују се три свеске часописа.

САДРЖАЈ

395–410	<i>Наташа А. Вујисић Живковић</i>	ПЕДАГОГИЈА КАО УНИВЕРЗИТЕТСКА ДИСЦИПЛИНА У СРБИЈИ – ПОВОДОМ 125 ГОДИНА СТАЛНЕ КАТЕДРЕ ЗА ПЕДАГОГИЈУ НА ФИЛОЗОФСКОМ ФАКУЛТЕТУ У БЕОГРАДУ (1892–2017)
411–421	<i>Вера З. Спасеновић</i>	ДУАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ: МОГУЋНОСТИ, ПРЕТПОСТАВКЕ И ИЗАЗОВИ ОСТВАРИВАЊА
423–435	<i>Јелена Д. Врањешевевић</i>	УЛОГА И ЗНАЧАЈ КОНСУЛТАЦИЈА СА ДЕЦОМ У ОБРАЗОВАЊУ
437–450	<i>Марија С. Ратковић Емина Џ. Хебиб Зорица С. Шаљић</i>	ИНКЛУЗИЈА У ОБРАЗОВАЊУ КАО ЦИЉ И САДРЖАЈ РЕФОРМИ САВРЕМЕНИХ ШКОЛСКИХ СИСТЕМА
451–464	<i>Мирјана В. Ђорђевић Ненад П. Глумбић</i>	ПРОЦЕДУРА УВОЂЕЊА ВИЗУЕЛНИХ РАСПОРЕДА КОД УЧЕНИКА СА ПОРЕМЕЂАЈЕМ АУТИСТИЧКОГ СПЕКТРА У ЦИЉУ ОЛАКШАВАЊА ТРАНЗИЦИОНИХ ПРОЦЕСА У ШКОЛСКОМ КОНТЕКСТУ
465–482	<i>Марија А. Зотовић Мирјана М. Беара Ђерђи Д. Ердеш Кавечан</i>	УПОТРЕБА РАЧУНАРА И МОБИЛНИХ ТЕЛЕФОНА И ШКОЛСКИ УСПЕХ МЛАДИХ У ВОЈВОДИНИ
483–495	<i>Мирјана М. Стакић</i>	АНАЛИЗА ИСТРАЖИВАЊА РОДНЕ ОСЕТЉИВОСТИ УЏБЕНИКА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК
497–514	<i>Бранка Н. Радуловић Маја М. Стојановић</i>	ИСПИТИВАЊЕ МЕТРИЈСКИХ КАРАТЕРИСТИКА ЛОСОНОВОГ ТЕСТА И ЊЕГОВЕ ПОВЕЗАНОСТИ СА СОЦИДЕМОГРАФСКИМ ВАРИЈАБЛАМА И ОЦЕНОМ ИЗ ФИЗИКЕ
515–526	<i>Diana Lj. Prodanović Stankić</i>	PEER FEEDBACK AS A COLLABORATIVE TASK USED IN IMPROVING WRITING SKILLS: A CASE STUDY
527–546	<i>Snežana M. Grbović Marija Ž. Draganić</i>	STUDENT-CENTERED FACTORS OF GEOGRAPHY TEACHING - FROM THE STUDENTS' PERSPECTIVE
547–560	<i>Јелена М. Јерковић Душан З. Ракић</i>	ПРИЛАГОЂАВАЊЕ ПРИСТУПА ЗАСНОВАНОГ НА ЗАДАЦИМА У НАСТАВИ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЗА ОБЛАСТ ТЕХНОЛОШКО-ИНЖЕЊЕРСКЕ СТРУКЕ
561–574	ПОВОДОМ ЈУБИЛЕЈА 125 ГОДИНА ОД ОСНИВАЊА КАТЕДРЕ ЗА ПЕДАГОГИЈУ	
575–579	ОБРАЂАЊЕ ПРОФ. ДР НИКОЛЕ ПОТКОЊАКА НА СВЕЧАНОЈ СЕДНИЦИ ПОВОДОМ 125 ГОДИНА КАТЕДРЕ ЗА ПЕДАГОГИЈУ	
580–581	In memoriam • АНЂЕЛКА ИГЊАЧЕВИЋ (1947-2017)	
583–589	УПУТСТВО ЗА АУТОРЕ	

JOURNAL OF EDUCATION • CONTENTS

395–410	<i>Nataša Vujsić Živković</i>	PEDAGOGY AS AN ACADEMIC DISCIPLINE IN SERBIA – THE 125 th ANNIVERSARY OF THE PEDAGOGY DEPARTMENT OF THE FACULTY OF PHILOSOPHY IN BELGRADE (1892-2017)
411–421	<i>Vera Spasenović</i>	THE DUAL EDUCATION SYSTEM: IMPLEMENTATION POSSIBILITIES, PREREQUISITES AND CHALLENGES
423–435	<i>Jelena Vranješević</i>	THE ROLE AND IMPORTANCE OF CONSULTING CHILDREN IN EDUCATION
437–450	<i>Marija Ratković Emina Hebib Zorica Šaljić</i>	INCLUSION IN EDUCATION AS THE GOAL AND CONTENT OF REFORMS OF THE MODERN SCHOOL SYSTEM
451–464	<i>Mirjana Đorđević Nenad Glumbić</i>	INTRODUCING VISUAL SCHEDULES FOR STUDENTS WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER TO FACILITATE TRANSITIONS WITHIN THE SCHOOL SETTING
465–482	<i>Marija Zotović Mirjana Beara Đerđi Erdeš Kavečan</i>	STUDENT COMPUTER AND CELL PHONE USE AND ACADEMIC ACHIEVEMENT AMONG STUDENTS IN VOJVODINA
483–495	<i>Mirjana Stakić</i>	AN ANALYSIS OF STUDIES ON GENDER SENSITIVITY IN SERBIAN LANGUAGE TEXTBOOKS
497–514	<i>Branka Radulović Maja Stojanović</i>	A STUDY OF THE MEASUREMENT CHARACTERISTICS OF LAWSON'S TEST AND ITS RELATIONSHIP TO SOCIO-DEMOGRAPHIC VARIABLES AND PHYSICS GRADES
515–526	<i>Diana Prodanović Stankić</i>	PEER FEEDBACK AS A COLLABORATIVE TASK USED IN IMPROVING WRITING SKILLS: A CASE STUDY
527–546	<i>Snežana Grbović Marija Draganić</i>	STUDENT-CENTERED FACTORS OF GEOGRAPHY TEACHING - FROM THE STUDENTS' PERSPECTIVE
547–560	<i>Jelena Jerković Dušan Rakić</i>	ADAPTING THE TASK-BASED APPROACH TO THE TEACHING OF ENGLISH FOR ENGINEERING TECHNOLOGY STUDIES
561–574		ON THE OCCASION OF THE ANNIVERSARY 125 YEARS OF THE PEDAGOGY DEPARTMENT
575–579		ADDRESSING PROF. DR NIKOLA POTKONJAK AT THE CEREMONIAL SESSION ON THE OCCASION OF THE 125TH ANNIVERSARY OF THE PEDAGOGY DEPARTMENT
580–581		In memoriam • ANĐELKA IGUNJAČEVIĆ (1947-2017)
583–589		CONTRIBUTORS' NOTES

ОБУЧЕНИЕ И ВОСПИТАНИЕ • СОДЕРЖАНИЕ

395–410	<i>Наташа Вујисић Живковић</i>	ПЕДАГОГИКА КАК УНИВЕРСИТЕТСКАЯ ДИСЦИПЛИНА – К 125-ЛЕТИЮ СО ДНЯ ОСНОВАНИЯ КАФЕДРЫ ПЕДАГОГИКИ НА ФИЛОСОФСКОМ ФАКУЛЬТЕТЕ В БЕЛГРАДЕ (1892-2017)
411–421	<i>Вера Спасеновић</i>	ДУАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: ВОЗМОЖНОСТИ, ПРЕДПОСЫЛКИ И ПРОБЛЕМЫ РЕАЛИЗАЦИИ
423–435	<i>Јелена Врањешевић</i>	РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ КОНСУЛЬТАЦИЙ С ДЕТЬМИ В ОБРАЗОВАНИИ
437–450	<i>Марија Ратковић Емина Хебиб Зорица Шалјић</i>	ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК ЦЕЛЬ И СОДЕРЖАНИЕ РЕФОРМЫ СОВРЕМЕННЫХ ШКОЛЬНЫХ СИСТЕМ
451–464	<i>Мирјана Ђорђевић Ненад Плумбић</i>	ВНЕДРЕНИЕ ВИЗУАЛЬНЫХ СХЕМ У УЧЕНИКОВ С АУТИЗМОМ В ЦЕЛЯХ ОБЛЕГЧЕНИЯ ТРАНЗИЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В ШКОЛЬНОМ КОНТЕКСТЕ
465–482	<i>Марија Зотовић Мирјана Беара Ђерђи Ердеш Кавечан</i>	ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОМПЬЮТЕРОВ И МОБИЛЬНЫХ ТЕЛЕФОНОВ И ШКОЛЬНЫЙ УСПЕХ УЧАЩИХСЯ В ВОЕВОДИНЕ
483–495	<i>Мирјана Стакић</i>	АНАЛИЗ ИССЛЕДОВАНИЯ ГЕНДЕРНОЙ ЧУВСТВИТЕЛЬНОСТИ В УЧЕБНИКАХ СЕРБСКОГО ЯЗЫКА
497–514	<i>Бранка Радуловић Маја Стојановић</i>	ИССЛЕДОВАНИЕ МЕТРИЧЕСКИХ ХАРАКТЕРИСТИК ТЕСТА ЛОСОНА И ЕГО СВЯЗИ С СОЦИАЛЬНО-ДЕМОГРАФИЧЕСКИМИ ПЕРЕМЕННЫМИ И ОЦЕНКАМИ ПО ФИЗИКЕ
515–526	<i>Diana Prodanović Stankić</i>	КОММЕНТАРИИ СТУДЕНТОВ КАК УЧЕБНЫЙ МАТЕРИАЛ ОСНОВАННЫЙ НА КОНКРЕТНЫХ ЗАДАНИЯХ В ЦЕЛЯХ УЛУЧШЕНИЯ НАВЫКОВ ПИСЬМА НА ИНОСТРАННОМ ЯЗЫКЕ: ИЗУЧЕНИЕ СЛУЧАЯ
527–546	<i>Snežana Grbović Marija Draganić</i>	ФАКТОРЫ ОБУЧЕНИЯ ГЕОГРАФИИ - ИЗ ПЕРСПЕКТИВЫ УЧЕНИКА
547–560	<i>Јелена Јерковић Душан Ракић</i>	АДАПТАЦИЯ ОСНОВАННОГО НА ЗАДАНИЯХ ПОДХОДА К ОБУЧЕНИЮ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ В ОБЛАСТИ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ СПЕЦИАЛЬНОСТИ
561–574	ПО СЛУЧАЮ ЮБИЛЕЙ 125-ЛЕТ КАФЕДРЫ ПЕДАГОГИКИ	
575–579	ОБРАЩЕНИЕ ПРОФ. ДР НИКОЛЕ ПОТКОЊАКА, НА ТОРЖЕСТВЕННОМ ЗАСЕДАНИИ ПО СЛУЧАЮ 125-ЛЕТИЯ КАФЕДРЫ ПЕДАГОГИКИ	
580–581	In memoriam • АНЂЕЛКА ИГЪАЧЕВИЋ (1947-2017)	
583–589	ПРАВИЛО ПУБЛИКАЦИИ ДЛЯ АВТОРОВ	

ПЕДАГОГИЈА КАО УНИВЕРЗИТЕТСКА ДИСЦИПЛИНА У СРБИЈИ ПОВОДОМ 125 ГОДИНА СТАЛНЕ КАТЕДРЕ ЗА ПЕДАГОГИЈУ НА ФИЛОЗОФСКОМ ФАКУЛТЕТУ У БЕОГРАДУ (1892–2017)²

Апстракт У овом раду се компаративно-историјским методом истражује развој педагогије као академске дисциплине у Србији. Циљ је био не само да се одреде кључне етапе и детерминанте тог развоја, већ и његов контекст, те да се на тај начин понуди основа за размишљање савремених и будућих перспектива педагошке науке у нас. Обрада етапа развоја педагогије на универзитету, пре свега на Филозофском факултету у Београду, и то: конституисања академске дисциплине, научноистраживачке оријентација између два светска рата, социјалистичког периода и садашње стања, недвосмислена је показала да је европски контекст битно обележио педагошку науку у нас. Он је омогућио како развој нових педагошких професија (на пример и нових академских субдисциплина), тако и афирмисање улоге педагога истраживача. Парадоксално, у времену политичког интегрисања у европску заједницу држава, управо су европски корени наше националне педагошке школе, најмање присутни у социјалном процесу научној и стручној самоистраживања. Прилика да се ово ауθενично европско искуство наше педагогије реafirмише јесће 125-годишњица Катедре за педагогију на Филозофском факултету у Београду.

Кључне речи: педагошка катедра у Србији, европски контекст развоја педагошке науке у Србији.

¹ Е-маил: nvujisic@f.bg.ac.rs

² Рад је проистекао из пројекта *Модели процењивања и стицања квалитета образовања у Србији*, бр. 179060 (2011–2017) које реализује Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду, а финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

PEDAGOGY AS AN ACADEMIC DISCIPLINE IN SERBIA THE 125th ANNIVERSARY OF THE PEDAGOGY DEPARTMENT OF THE FACULTY OF PHILOSOPHY IN BELGRADE (1892-2017)

Abstract *This paper uses the comparative historical method to study the development of pedagogy as an academic discipline in Serbia. The aim has been not only to establish the key stages and determinants but also the context in which this development occurred, and thus provide a basis for considering the contemporary and future perspectives of pedagogy in this country. A study of the stages of the development of pedagogy as an academic discipline, primarily at the Faculty of Philosophy in Belgrade – its establishment as an academic discipline, its scientific orientation between the two world wars, in the period of socialism and in the present day – has shown that the European context has had a significant influence on the discipline of pedagogy in Serbia. It not only enabled the development of new pedagogical professions (and thus new academic subdisciplines) but also the recognition of the role of the educationalist as researcher. Paradoxically, during the present period of political integration into the European community of states, the European roots of our national pedagogical tradition have received the least attention in the ongoing process of scholarly and professional self-reappraisal. The 125th anniversary of the Department of Pedagogy of the Faculty of Philosophy in Belgrade affords an opportunity for reaffirming the authentically European experience of Serbian pedagogy.*

Keywords: *Department of Pedagogy in Serbia, the European context for the development of pedagogy as an academic discipline in Serbia.*

ПЕДАГОГИКА КАК УНИВЕРСИТЕТСКАЈА ДИСЦИПЛИНА К 125-ЛЕТИЈУ СО ДНЯ ОСНОВАЊА КАФЕДРЕ ПЕДАГОГИКИ НА ФИЛОСОФСКОМ ФАКУЛТЕТЕ В БЕЛГРАДЕ (1892-2017)

Резюме *В данној стaтђи рaссмaтривaетсa фoрмирoвaниe и рaзвитиe пeдaгoгикe кaк aкaдeмичeскoј дaсциплинe в Сeрбиe с применeниeм срaвнитeлнo-истoричeскoгo мeтoдa. Цeл иssleдoвaниa зaкључaлaсe нe тoлкo в oпрeдeлeнии кључeвыx eтaпoв и дeтeрминaнтoв eтoгo рaзвитиa, нo и в илyчeнии бoлee ширoкoгo кoнтeкстa, чтo мoжeт слyжитъ oснoвoй длa рaссмoтрeниa сoврeмeннoгo сoстoяниa и бyдyщиx пeрспeктив пeдaгoгичeскoј нaкyи y нaс. Иssleдoвaниe eтaпoв в рaзвитии пeдaгoгикe в нaшeм Унивeрситeтe, в чaстнoсти нa Филoсoфскoм фaкyлтeтe в Бeлгрaдe, – фoрмирoвaниe нaкyннoј дaсциплинe, нaкyннo-исслeдoвaтeльскиe oриeнтaциe мeждy двyмa мирoвыми вoйнaми, сoциaлистичeски пeриoд и сoврeмeннoe сoстoяниe, – oднoзнaчнo пoкaзaли, чтo пeдaгoгичeскaя нaкyа y нaс сyщeствeннo oзнaмeнoвaлaсe eврoпeйским кoнтeкстoм. Eтoт кoнтeкст пoзвoлил рaзрaбoтaтъ нoвыe пeдaгoгичeскиe прoфeссиe (и, слeдoвaтeлнo, нoвыe aкaдeмичeскиe сyбдaсциплинe), a тaкжe пoдтвeрдитъ рoлe пeдaгoгa-исслeдoвaтeлa. Звyчит пaрaдoксaлнo, нo в пeриoд пoлитичeскoј интeгрaциe в Eврoпeйскoe сoбщeствo гoсyдaрств, имeннo eврoпeйскиe кoрни нaшeй нaциoнaлнoј пeдaгoгичeскoј шкoлы, нaимeнee присyтствyют в нeпрeрывнoм прoцeссe нaкyннoгo и прoфeссиoнaлнoгo сaмoaнaлизa. Вoзмoжнoстъ пoдтвeрдитъ пoдлинный eврoпeйский oпыт в нaшeй пeдaгoгикe – 125-лeтиe сo днa oснoвaниa кaфeдрe пeдaгoгикe нa Филoсoфскoм фaкyлтeтe в Бeлгрaдe.*

Кључeвыe слoвa: *кaфeдрa пeдaгoгикe, Филoсoфский фaкyлтeт, eврoпeйский кoнтeкст рaзвитиa пeдaгoгичeскoј нaкyи в Сeрбиe.*

ДУАЛНО ОБРАЗОВАЊЕ: МОГУЋНОСТИ, ПРЕТПОСТАВКЕ И ИЗАЗОВИ ОСТВАРИВАЊА²

Айспиракџи Дуално образовање као модел остваривања средњеј сџручној образовања смаџра се успешним начином припремања младих за свеџ рада и за зайошљавање. У насџојању да унаџреде оријанизацију и начин функционисања средњеј сџручној образовања многе државе су се ослониле на искусџва земаља које имају развијен дуални модел сџручној образовања и обуке. Посебну џажњу је џривукао немачки дуални сисџтем, који је мноџима џослужио као узор за реформисање средњеј сџручној образовања. Имајуџи у виду да се џиуђа решења не моју койираџи, џиј. дирекџино џреносиџи у средину чији је друшџвено-економски и образовни конџексџи различџиџ, у раду се размаџрају моџућности и џреџџосџавке успешне џримене дуалној образовања у друџој средини. Указује се, џакође, на одређене изазове у остваривању дуалној образовања, који се истџовремено моју разумейџи и као оџраничавајуће околности за њеџово увођење и џрмену. Узакључним размаџрањима се истџиче да је џриликом реформисања средњеј сџручној образовања џошребно џрво саџлегатџи сџање и џошребе у соџсџвеном сисџтему, а џек након џоџа џажљиво размаџриџи коју елементџи дуалној модела моју биџи корисни за даџи образовни сисџтем и на који начин се они моју џрилаџуџи да би се инџеџрисали у џосџојеђи конџексџи.

Кључне речи: немачки дуални сисџтем, џреџџосџавке и изазови остваривања дуалној образовања, џтрансфер дуалној модела.

1 Е-маил: vspaseno@f.bg.ac.rs

2 Рад је реализован у оквиру пројекта *Модели џроцењивања и сџрашџеџе унаџређивања квалитетџа образовања у Србији* (бр. 179060) Института за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

THE DUAL EDUCATION SYSTEM: IMPLEMENTATION POSSIBILITIES, PREREQUISITES AND CHALLENGES

Abstract *The dual education system as a model of secondary vocational education is regarded as an effective way of preparing young people for the world of work and employment. Many countries striving to improve the organization and functioning of secondary vocational education have drawn on the experience of countries with a well-developed dual system of vocational education and training. The German dual education system in particular has served as a model for secondary vocational education reform in a number of countries. Given that other countries' solutions cannot be copied, i.e. transferred directly into a different socio-economic and educational context, this paper considers the possibilities and prerequisites for the successful implementation of dual education in a different environment. It also highlights certain challenges to the implementation of the dual education system, which can also be seen as limiting circumstances to its introduction and implementation. In the discussion section it is pointed out that a program of reform of secondary vocational education first needs to assess the existing situation and the needs within a particular education system, and only then carefully consider which elements of the dual model can be useful for the given system, and how they can be adapted and integrated into the existing context.*

Keywords: *German dual education system, dual education implementation prerequisites and challenges, dual model transfer.*

ДУАЛЬНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ: ВОЗМОЖНОСТИ, ПРЕДПОСЫЛКИ И ПРОБЛЕМЫ РЕАЛИЗАЦИИ

Резюме *Дуальное образование, как модель среднего специального образования, считается успешным способом подготовки молодых людей к миру труда и занятости. В целях улучшения организации и способа функционирования среднего специального образования многие страны опираются на опыт стран с развитой двойной моделью специального образования и обучения. В частности, особое внимание привлекла немецкая образовательная система, которая во многом служила образцом для реформирования среднего образования. Принимая во внимание факт, что чужие решения нельзя копировать, т. е. прямо «передать» в другие социально-экономические и образовательные контексты, в статье обсуждаются возможности и предпосылки для успешного применения дуального образования в другой среде. Указывается на определенные проблемы в реализации дуального образования, которые одновременно могут быть поняты как ограничения для его введения и применения. В заключительной части статьи подчеркивается, что в процессе реформирования среднего специального образования, в первую очередь, необходимо рассмотреть составные и потребности в своей собственной системе, и только после этого тщательно обсудить, какие элементы двойной модели могут быть полезны для данной системы образования и как их можно адаптировать и интегрировать в существующий контекст.*

Ключевые слова: *немецкая образовательная система, предпосылки и проблемы дуального образования, трансфер двойной модели.*

УЛОГА И ЗНАЧАЈ КОНСУЛТАЦИЈА СА ДЕЦОМ У ОБРАЗОВАЊУ

Апстракт У раду се дискутује значај који консултативни процес са децом у школи има у креирању контекста који ће подстицати њихов развој и учење, обезбедити поштовање права деце и доношење одлука које су у њиховом најбољем интересу. Представљене су и најчешће препреке које оштећавају процес консултација с ученицима, како на нивоу појединца (наставника) и њихове идеје о природи деце и улози партиципативних искустава у развоју и учењу тако и на нивоу образовног система који је одраслоцентричан и недовољно инклузиван када је о реч о слушању и уважавању перцепције ученика. Препреке за консултативни процес су дискутоване у светлу различитих партиципативних пројеката и исцртавања која указују на важност консултација ученика. Дате су препоруке за усвојавање праксе демократске дијалога у школама, које подржавају како ресукурсирацију, тј. промену ставова одраслих актера образовног процеса, тако и ресукурсирацију, тј. промену начина на који школски систем функционише.

Кључне речи: консултативни процес, партиципација, школа, наставници, ученици.

¹ Е-маил: jelena.vranjesevic@f.bg.ac.rs

THE ROLE AND IMPORTANCE OF CONSULTING CHILDREN IN EDUCATION

Abstract *This paper discusses the importance of the consultation process with children in schools for creating a context that will stimulate their development and learning and ensure that children's rights are respected and that decisions are made in their best interest. The paper also looks at the most common obstacles that impede the process of consultation with students, both at the level of the individual (the teacher) and their ideas about the nature of children and the role of participatory experiences in development and learning, and at the level of the education system which is adult-centric and insufficiently inclusive with regard to listening to and acknowledging the students' perspective. Obstacles to the consultation process are discussed with reference to various participatory projects and studies that highlight the importance of consulting with students. Recommendations are given for establishing the practice of democratic dialogue in schools, which requires both restructuring, i.e. a change in the attitude of adult actors in the education process, and reculturation, i.e. a change in the way in which the school system functions.*

Keywords: *consultation process, participation, school, teachers, students.*

РОЛЬ И ЗНАЧЕНИЕ КОНСУЛЬТАЦИЙ С ДЕТЬМИ В ОБРАЗОВАНИИ

Резюме *В статье обсуждается важность процесса консультативной работы с детьми в школе для создания условий, способствующих их развитию и обучению, обеспечивая при этом уважение прав детей и принятие решений в их интересе. Приводятся наиболее распространенные препятствия, которые затрудняют процесс консультаций с учениками как на уровне отдельных лиц (учителей), их представлений о природе ребенка и роли совместного участия в процессе развития и обучения, а также на уровне системы образования, которая является взрослоцентричной и недостаточно инклюзивной, когда речь идет о понимании и уважении мнения и точки зрения ученика. Препятствия на пути консультативной работе обсуждаются в свете различных совместных проектов и исследований, которые указывают на важность консультаций с учениками. Приводятся рекомендации по установлению практики демократического диалога в школах, которые предполагают реструктуризацию, т. е. изменение отношения взрослых субъектов образовательного процесса, а также рекултивацию, т. е. изменение способа функционирования школьной системы.*

Ключевые слова: *процесс консультации, партиципация, школа, учитель, ученик.*

Марија С. Ратковић¹
Медицинска школа, Ужице

Емина Џ. Хебиб
Филозофски факултет Универзитета у Београду

Зорица С. Шаљић
Филозофски факултет Универзитета у Београду

UDK-376.014.3-056.26/.36(480:540)

DOI:10.5937/nasvas1703437R

Прегледни рад

НВ год. LXVI 3/2017

ИНКЛУЗИЈА У ОБРАЗОВАЊУ КАО ЦИЉ И САДРЖАЈ РЕФОРМИ САВРЕМЕНИХ ШКОЛСКИХ СИСТЕМА²

Апстракт *Инклузија у образовању као теоријско-практични концепт широко је прихваћена и представља заједничку одлику праксе функционисања савремених школских система, као и садржај глобалне политике и националних образовних политика. У савременим школским системима последњих декада реализују се реформски процеси са циљем развоја праксе инклузивног образовања, али са различитим нивоом успешности. Поред промена у пракси наставног и школског рада, за успешну практичну примену инклузије у образовању потребне су промене у садржају и структури школе и начину функционисања школског система. Инклузивна пракса мора се развијати уједно са развојем инклузивне политике и културе, а то је могуће једино у школском и друштвеном систему оријентисаном на инклузију. Стога се обележја друштвеног контекста могу посматрати као кључна детерминанта практичне примене инклузије у образовању. Ураду се, након осврта на инклузију у образовању као циљу и садржају актуелних реформских процеса, анализирају претпоставке успешне имплементације овог концепта у праксу школског рада и објашњавају обележја друштвеног контекста као детерминанте развоја инклузивне школске праксе. Као илустрација за изнећу оцену о важности обележја друштвеног контекста као детерминанте успешности развоја инклузивне школске праксе даћи су основни подаци о досадашњем току и резултатима примене инклузије у образовању у Финској и Индији.*

Кључне речи: *инклузија у образовању, реформа школског система, обележја друштвеног контекста.*

¹ Е-маил: mratkovic09@gmail.com

² Рад је проистекао из пројекта *Модели процењивања и стравеије унапређивања квалитета образовања у Србији*, бр. 179060 (2011-2017) које реализује Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду, а финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

INCLUSION IN EDUCATION AS THE GOAL AND CONTENT OF REFORMS OF THE MODERN SCHOOL SYSTEM

Abstract *Inclusion in education, as a theoretical and practical concept, has been widely accepted and represents a common feature of the functioning of modern school systems, and is also included in global and national education policies. Over the last decades, modern education systems have undergone reforms aimed at developing inclusive educational practice, with admittedly varying levels of success. In addition to changes in teaching and school work, the successful implementation of inclusion in education requires changes in the content and structure of schools and in the functioning of the school system. Inclusive practice must be developed alongside the development of inclusive policies and a culture of inclusivity, which is only possible within an inclusion-oriented education and social system. Therefore, the characteristics of the social context can be regarded as a key determinant in the practical implementation of inclusion in education. After looking at inclusion in education as the goal and content of current reform processes, the paper analyzes the prerequisites for the successful implementation of this concept in the practice of school work and then goes on to consider the characteristics of the social context as a determinant of the development of inclusive school practice. In order to illustrate the authors' assessment of the importance of the characteristics of the social context as a determinant of the successful development of inclusive school practice, the paper gives a brief overview of the progress and results of the implementation of inclusion in education in Finland and India.*

Keywords: *inclusion in education, education system reform, characteristics of the social context.*

ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ КАК ЦЕЛЬ И СОДЕРЖАНИЕ РЕФОРМЫ СОВРЕМЕННЫХ ШКОЛЬНЫХ СИСТЕМ

Резюме *Инклюзивное образование как теоретико-практический концепт широко признается и представляет собой общую характеристику функционирования современных школьных систем, а также содержание глобальной и национальных образовательных политик. В последние десятилетия в школьных системах проводятся реформы с целью развития и внедрения инклюзивного образования, но с разным уровнем успешности. Вместе с изменением практики обучения и школьной работы, для успешного практического применения инклюзивного образования необходимы изменения в содержании и структуре школы и способа функционирования школьной системы. Необходимо развивать инклюзивную практику на фоне развития инклюзивной политики и культуры, а это возможно только в ориентированной на инклюзию школьной и социальной системе. Таким образом, особенности социального и общественного контекста рассматриваются в качестве ключевых детерминантов для практического применения инклюзии в образовании. В данной статье, после рассмотрения вопроса об инклюзии в образовании в качестве цели и содержания текущих процессов реформ, анализируются предпосылки для успешной реализации этой концепции в школьной работе и объясняются характеристики общественного контекста как определяющего фактора для развития инклюзивной школьной практики. В качестве иллюстрации для оценки важности общественного контекста как детерминанта успешного развития инклюзивной школьной практики приводятся основные данные о результатах внедрения инклюзивного образования в Финляндии и Индии.*

Ключевые слова: *инклюзивное образование, реформа школьной системы, особенности общественного контекста.*

Мирјана В. Ђорђевић¹

Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију
Универзитета у Београду

Ненад П. Глумбић

Факултет за специјалну едукацију и рехабилитацију
Универзитета у Београду

UDK-371.335-056.36-053.5

376.1-056.36-053.5

DOI:10.5937/nasvas1703451D

Оригинални научни рад

HB год. LXVI 3/2017

ПРОЦЕДУРА УВОЂЕЊА ВИЗУЕЛНИХ РАСПОРЕДА КОД УЧЕНИКА СА ПОРЕМЕЋАЈЕМ АУТИСТИЧКОГ СПЕКТРА У ЦИЉУ ОЛАКШАВАЊА ТРАНЗИЦИОНИХ ПРОЦЕСА У ШКОЛСКОМ КОНТЕКСТУ²

Апстракт

Ученици са поремећајем аутистичког спектра врло често показују знаке оштра при уобичајеним школским транзиционим активностима. Ради превазилажења овој проблема приоручује се примена визуелног распореда. Циљ овој рада је испитати могућности примене процедуре за увођење визуелних распореда код ученика са поремећајем аутистичког спектра. Узорак овој испитивања чинили су ученици са поремећајем аутистичког спектра и њихови специјални едукатори. Обука ученика је реализована кроз четири фазе. За потребе прикупљања података коришћени су: општи уџбеник, уџбеник за процену степена аутистичког поремећаја, формулар за праћење процедуре, као и уџбеник о примени визуелног распореда. Добијени резултати показују да су четири ученика успешно овладала свим фазама, док су три ученика досега пређу фазу током четвородневне обуке. Физички подстицаји су током обуке слабили, иако да током последње фазе ниједан ученик није користио пошуну, а ни делимични физички подстицај. Усвеху савладавању самосталној коришћења визуелног распореда није значајно повезан са степеном испољености рејетивних понашања, упротом времена при обуци, бројем неативних, као ни бројем позитивних реакција. Може се закључити да би увођење ове процедуре у свакодневни рад са децом са поремећајем аутистичког спектра унапредило педагошку праксу, како у редовним иако и у школама у којима се образују деца са сметњама у развоју.

Кључне речи: аутизам, подстицаји, визуелни распоред.

¹ Е-маил: mira.djordjevic81@gmail.com

² Рад је настао као резултат истраживања на пројекту *Социјална интервенција особа с интелектуалном ометеношћу* (бр. 179017), који финансира Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

INTRODUCING VISUAL SCHEDULES FOR STUDENTS WITH AUTISM SPECTRUM DISORDER TO FACILITATE TRANSITIONS WITHIN THE SCHOOL SETTING

Abstract *Students with autism spectrum disorder (ASD) commonly show signs of resistance to regular school transition activities. This issue can be overcome through the use of a visual schedule. The research presented in the paper aimed to test the possibilities of introducing visual schedules for students with ASD. The research sample consisted of students with ASD ($H = 7$) and their special education teachers ($H = 7$). Student training was carried out in four phases. Data were collected using a general questionnaire, a questionnaire for assessing the severity of autism spectrum symptoms, a procedure monitoring form, and a questionnaire on the use of the visual schedule. The results obtained indicate that during their four-day training, four students successfully mastered all four phases, while three students managed to complete phase three. Physical stimuli decreased over the course of the training, so that in the last phase none of the students relied on either complete or partial physical stimuli. Success in mastering the independent use of the visual schedules is not significantly related to the degree of repetitive behavior exhibited, to time spent on training, or to the number of negative or positive reactions. We can conclude that introducing this procedure into everyday work with children with ASD would improve pedagogical practice, both in regular schools and in schools for children with developmental disabilities.*

Keywords: *autism, stimuli, visual schedule.*

ВНЕДРЕНИЕ ВИЗУАЛЬНЫХ СХЕМ У УЧЕНИКОВ С АУТИЗМОМ ЦЕЛЯХ ОБЛЕГЧЕНИЯ ТРАНЗИЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ В ШКОЛЬНОМ КОНТЕКСТЕ

Резюме *Ученики с нарушениями аутистического спектра очень часто проявляют знаки сопротивления в ходе обычной школьной транзитивной деятельности. Чтобы преодолеть эту проблему, рекомендуется применение визуального распределения. Целью исследования, представленного в статье, было изучение возможности применения процедуры для введения визуальных распределений учащимся с нарушениями аутистического спектра. Исследование проведено с участием учеников с аутизмом ($N = 7$) и их специальных эдукаторов ($N = 7$). Обучение учеников осуществлялось через четыре этапа. Для сбора данных был использован общий вопросник, вопросник для оценки степени аутистического нарушения, бланк для мониторинга процедуры, а также вопросник о применении визуального расположения. Анализ результатов показывает, что четыре ученика успешно овладели всеми этапами, а три ученика достигли третьего этапа в течение четырехдневного обучения. В ходе обучения физические возможности учеников становились все более слабыми, поэтому на последнем этапе ни один из учеников не был в состоянии использовать ни полный, ни частичный физический стимул. Успех в самостоятельном использовании визуального распределения не связан в значительной мере с уровнем проявления повторяющегося поведения, временем, затраченным на обучение, количеством отрицательных и положительных реакций. Можно сделать вывод, что введение этой процедуры в повседневную работу с детьми с нарушениями аутистического спектра привело бы к улучшению педагогической практики, как в массовых школах, так и в школах, в которых обучаются дети с задержкой в развитии.*

Ключевые слова: *аутизм, стимулы, визуальное распределение.*

Марија А. Зотовић¹

Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду

Мирјана М. Беара

Државни универзитет у Новом Пазару

Ђерђи Д. Ердеш Кавечан

Државни универзитет у Новом Пазару

UDK-371:004(497.113)

371.26-057.874(497.113)

DOI:10.5937/nasvas1703465Z

Оригинални научни рад

HB год. LXVI 3/2017

УПОТРЕБА РАЧУНАРА И МОБИЛНИХ ТЕЛЕФОНА И ШКОЛСКИ УСПЕХ МЛАДИХ У ВОЈВОДИНИ²

Апстракт *Савремене информационо-комуникационе технологије (ИКТ) су свејерисујни феномен у савременом животију деце и младих, и све чешће се користе и у процесу њиховој образовања. Подаци о томе да ли је употреба ИКТ повезана са бољим или лошијим школским успехом младих контрадикторни су, а студије домаћих аутора су малобројне. Истраживање приказано у овом раду имало је за циљ да испита колико и у које сврхе млади користе рачунаре, мобилне телефоне и интернет, да ли постоји повезаност тој понашања са школским успехом, као и да описује понашање младих на друштвеним мрежама, уз посебан осврт на појенцијално излагање ризицима дигиталне комуникације. Испитани су ученици осмој разреда основне школе, односно групој, трећеј и четвртој разреда средње школе, из Војводине. У узорак је било укључено 1.814 испитаника, од чега их је 41% мушкој, а 56% женској пола. Резултати показују да млади проводе много више времена користећи мобилни телефон него рачунар. Чак 36% младих користи телефон више од два сата дневно, за разлику од 11% њих који толико времена проведу на рачунару. Четвртина младих има доживљај да им родитељи контролишу количину времена коју проводе у коришћењу рачунара или мобилних телефона. Више од 90% испитаника има крејран профил на некој од друштвених мрежа, чија је сврха пре свега одржавање контаката са пријатељима и рођацима. Већина испитаника познаје особе са којима је у контакту на друштвеним мрежама и не понаша се на друштвеним мрежама друјачије него у реалном животију. Анализиране су разлике у односу на пол и узраст у коришћењу рачунара и мобилних телефона, као и повезаност са школским успехом. Резултати се тумаче и дискутују у контексту релеванних истраживања.*

Кључне речи: *употреба рачунара, употреба мобилних телефона, друштвене мреже, школски успех.*

¹ Е-маил: zotovic@ff.uns.ac.rs

² Рад је део ширег истраживачког пројекта Центра за производњу знања и вештина из Новог Сада, под називом *Ментално здравље младих у Војводини* који је спроведен уз подршку Покрајинског секретаријата за спорт и омладину 2015. године.

STUDENT COMPUTER AND CELL PHONE USE AND ACADEMIC ACHIEVEMENT AMONG STUDENTS IN VOJVODINA

Abstract *Modern information and communication technologies (ICT) are a pervasive phenomenon in the lives of today's children and young people, and are also increasingly being used in education. Data regarding the effect of young people's ICT use on their academic achievement have been contradictory, and in Serbia, only a few studies have so far been carried out. The aim of the study presented in this paper was to examine the extent and purpose of computer, cell phone and internet use among young people, to determine whether there is a relationship between these behaviors and young people's school grades, and to provide a description of young people's behavior on social networks, with particular reference to their potential exposure to the risks of digital communication. The sample consisted of a total of 1,814 eighth-grade primary school students and second, third and fourth-grade secondary school students in the province of Vojvodina, Serbia, 41% of whom were male and 56% female. The results show that young people spend much more time using cell phones than computers. As many as 36% of young people use cell phones more than two hours a day, while 11% spend an equal amount of time on computers. A quarter of respondents feel that their parents control the amount of time they spend using computers and cell phones. Over 90% have a social media account, which they use primarily to keep in touch with friends and relatives. The majority of respondents personally know the persons they are in contact with through social media and do not behave differently than in real life. The study also looks at differences in computer and cell phone use between genders and according to age, as well as its relationship to academic achievement. The results have been analyzed and discussed in the context of relevant research.*

Keywords: *computer use, cell phone use, social networks, academic achievement.*

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КОМПЬЮТЕРОВ И МОБИЛЬНЫХ ТЕЛЕФОНОВ И ШКОЛЬНЫЙ УСПЕХ УЧАЩИХСЯ В ВОЕВОДИНЕ

Резюме *Современные информационно-коммуникационные технологии (ИКТ) являются вездесущим явлением в современной жизни детей и молодежи и все чаще используются в процессе их образования. Данные о том, связано ли использование ИКТ молодыми людьми с их лучшим или худшим успехом в школе противоречивы, а исследований отечественных авторов немного. Исследование, представленное в данной статье, предназначалось для изучения того, насколько и с какой целью учащиеся используют компьютеры, мобильные телефоны и Интернет, существует ли связь между этим поведением и их успехом в школе, а также описывается поведение молодых людей в социальных сетях с уделением особого внимания потенциальному риску при цифровой коммуникации. В исследовании приняли участие ученики восьмого класса восьмилетней школы, ученики второго, третьего и четвертого классов средних школ в Воеводине. Исследование проведено на примере 1814 учеников, из которых 41% составляют мальчики и 56% девочки. Результаты показывают, что учащиеся проводят гораздо больше времени пользуясь мобильный телефон, чем компьютер. Даже 36% учеников используют телефон более двух часов в день, а 11% тратит столько же времени на*

компьютер. Одна четверть учащихся считает, что их родители контролируют время, затрачиваемое ими на использование компьютеров или мобильных телефонов. Более 90% анкетированных учеников создали профиль в одной из социальных сетей, целью которого является прежде всего поддержание контактов с друзьями и родственниками. Большинство анкетированных учеников знают людей, с которыми они находятся в контакте в социальных сетях, и не ведут себя в социальных сетях иначе, чем в реальной жизни. Проанализированы различия в отношении пола и возраста в использовании компьютеров и мобильных телефонов, а также связь со школьным успехом. Результаты интерпретируются и обсуждаются в контексте соответствующих исследований.

Ключевые слова: *использование компьютеров, использование мобильных телефонов, социальные сети, успех в школе.*

АНАЛИЗА ИСТРАЖИВАЊА РОДНЕ ОСЕТЉИВОСТИ УЏБЕНИКА ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК

Апстракт У раду се анализирају истраживања родне осетљивости уџбеника за српски језик у дијахроној перспективи. Циљ анализе је да утврдимо да ли истраживања родне осетљивости уџбеника (чиџанке) уважавају специфичности уџбеника у чији састав улазе, поред дидактичко-методичке апаратуре, и књижевни текстови који имају образовну, васпитну и естетску вредност. Анализа преходних истраживања показала је да се књижевни текстови у чиџанци прекомерно као носилац родне (не)осетљивости, због: 1) доминације мушкараца као аутора; 2) доминације мушких ликова; 3) стереотипног начина приказивања психосоцијалних особина мушких и женских ликова и 4) доминантне традиционалне представе система вредности и професионалних и породичних улога које ликови заузимају у књижевној перспективи. Истраживањима родне осетљивости уџбеника (чиџанке) у дијахроној перспективи може се упутиати предлог да не узимају у обзир естетску вредност књижевних текстова. Стога сматрамо да је у будућим истраживањима потребно разграничити истраживање родне осетљивости дидактичко-методичке апаратуре уџбеника од самог књижевног текста, јер естетска вредност представља доминантан критеријум изучавања (чиџања и интерпретације) књижевних текстова у наставном процесу.

Кључне речи: родна осетљивост, српски језик, уџбеник (чиџанка), књижевни текстови, естетска вредност.

1 Е-маил: mirjanastakic073@gmail.com

AN ANALYSIS OF STUDIES ON GENDER SENSITIVITY IN SERBIAN LANGUAGE TEXTBOOKS

Abstract *This paper presents an analysis of studies of gender sensitivity in Serbian language textbooks in a diachronic perspective. The analysis aimed to establish whether these studies had taken into account the textbooks' specific character, namely, the fact that in addition to a didactic-methodological apparatus, language textbooks also incorporate literary texts with educational, edifying and aesthetic value. The analysis has shown that literary texts in Serbian language textbooks can be assessed as gender-(in)sensitive due to (1) the predominance of male authors (2) the predominance of male characters (3) the stereotypical manner in which male and female characters' psycho-social traits are presented, and (4) the predominant traditional depiction of the value system and the professional and family roles performed by characters within a work of fiction. A criticism that can be levelled at these studies of gender sensitivity of Serbian language textbooks in a diachronic perspective is that they do not take into account the aesthetic value of literary texts. We therefore believe that future studies should make a distinction between the gender sensitivity of language textbooks' didactic-methodological apparatus and the literary texts themselves, as aesthetic value is the main criterion for the study (reading and interpretation) of literary works in the teaching process.*

Keywords: *gender sensitivity, Serbian language textbooks, literary text, aesthetic value.*

АНАЛИЗ ИССЛЕДОВАНИЯ ГЕНДЕРНОЙ ЧУВСТВИТЕЛЬНОСТИ В УЧЕБНИКАХ СЕРБСКОГО ЯЗЫКА

Резюме *В данной статье анализируются результаты исследований гендерной чувствительности в учебниках сербского языка в диахронической перспективе. Цель анализа состоит в том, чтобы определить, соответствуют ли исследования гендерной чувствительности учебников-хрестоматий специфике учебников, в состав которых входят дидактико-методическая аппаратура и литературные тексты, имеющие воспитательную, образовательную и эстетическую ценность. Анализ предыдущих исследований показывает, что литературный текст в учебниках признается носителем гендерной (не) чувствительности из-за: 1) преобладания мужчин как авторов; 2) преобладания мужских персонажей; 3) стереотипного способа отображения психосоциальных характеристик мужских и женских персонажей и 4) доминирующего традиционного представления о системе ценностей и профессиональных и семейных ролях, которые персонажи выполняют в литературной реальности. С исследованиями гендерной чувствительности учебников-хрестоматий в диахронической перспективе можно несогласиться, так как они не учитывают эстетическую ценность литературных текстов. Поэтому в будущих исследованиях необходимо разграничить изучение гендерной чувствительности учебно-методической аппаратуры учебника от самого литературного текста, поскольку эстетическая ценность является доминирующим критерием изучения (чтения и интерпретации) литературных текстов в учебном процессе.*

Ключевые слова: *гендерная чувствительность, сербский язык, учебник- хрестоматия, литературный текст, эстетическая ценность.*

Бранка Н. Радуловић¹

Природно-математички факултет
Универзитета у Новом Саду

Маја М. Стојановић

Природно-математички факултет
Универзитета у Новом Саду

UDK-159.955.5.072.59-057.874(497.113)

DOI:10.5937/nasvas1703497R

Оригинални научни рад

НВ год. LXVI 3/2017

ИСПИТИВАЊЕ МЕТРИЈСКИХ КАРАКТЕРИСТИКА ЛОСОНОВОГ ТЕСТА И ЊЕГОВЕ ПОВЕЗАНОСТИ СА СОЦИОДЕМОГРАФСКИМ ВАРИЈАБЛАМА И ОЦЕНОМ ИЗ ФИЗИКЕ²

Апстракт

Циљ истраживања које је представљено у раду био је да се провере метријске карактеристике Лосоновог теста научної резоновања (Lawson's Test of Scientific Reasoning – LTSR), као и да се испита повезаност нивоа научної резоновања са социодемографским варијаблама и оценом из физике. Научно резоновање се дефинише као скућић ићиребних вешћина за успешно спровођење научної методa који укључује: анализу проблема, формулисање и тестирање хипотеза, манипулацију варијаблама, као и праћење и вредновање резултата проблема. Тести се састоји од 13 питања везаних за проверу научної резоновања и 11 питања у оквиру којих ученици образлажу даће одговоре. Емпиријска анализа теста извршена је на узорку од 547 ученика гимназија у Новом Саду и Бачкој Паланци. Добијене вредности показатеља поузданости и репрезентативности указују на задовољавајуће психометријске карактеристике овог теста те се он може употребљавати у даљим истраживањима.

Кључне речи: научно резоновање, Лосонов тест, нивои посипинућа, оцена из физике.

¹ Е-маил: branka.radulovic@df.uns.ac.rs

² Рад је настао у оквиру пројекта *Квалификаћ образовної сисћема Србије у европској перспективи* (бр. 179010) финансираног од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије.

A STUDY OF THE MEASUREMENT CHARACTERISTICS OF LAWSON'S TEST AND ITS RELATIONSHIP TO SOCIO-DEMOGRAPHIC VARIABLES AND PHYSICS GRADES

Abstract *The aim of the study presented in this paper was to test the measurement characteristics of Lawson's test of Scientific Reasoning (LTSR) and to examine the relationship between scientific reasoning levels on the one hand, and socio-demographic variables and students' physics grades on the other. Scientific reasoning is defined as a set of skills necessary for the successful application of the scientific method, which includes problem analysis, formulation and testing of hypotheses, manipulation of variables, and the monitoring and evaluation of results. The test comprises 13 questions aimed at testing scientific reasoning and 11 questions requiring students to provide reasons for their answers. An empirical analysis of the test was conducted on a sample of 547 high school students in Novi Sad and Bačka Palanka. The obtained values of indicators of reliability and representativeness suggest that the test has satisfactory psychometric properties and can therefore be used in further research.*

Keywords: *scientific reasoning, Lawson's test, achievement levels, relationship between levels of scientific reasoning and physics grades.*

ИССЛЕДОВАНИЕ МЕТРИЧЕСКИХ ХАРАКТЕРИСТИК ТЕСТА ЛОСОНА И ЕГО СВЯЗИ С СОЦИАЛЬНО-ДЕМОГРАФИЧЕСКИМИ ПЕРЕМЕННЫМИ И ОЦЕНКАМИ ПО ФИЗИКЕ

Резюме *Цель исследования, представленного в статье, заключалась в проверке метрических характеристик теста Лосоно «Исследование научного рассуждения» (Lawson's Test of Scientific Reasoning – LTSR), а также в изучении связи уровня научного рассуждения с социально-демографическими переменными и оценкой по физике. Научное рассуждение определяется как набор необходимых навыков для успешного использования научного метода, который включает в себя анализ проблемы, выдвижение и проверку гипотезы, манипулирование переменными, мониторинг и оценку результатов проблемы. Тест состоит из 13 вопросов, связанных с изучением научных рассуждений и 11 вопросов, в которых учащиеся объясняют полученные ответы. Эмпирический анализ теста проверен на примере 547 учеников средних школ в Нови-Саде и Бачкой Паланке. Полученные данные показателей надежности и репрезентативности указывают на удовлетворительные психометрические характеристики данного теста и могут быть использованы в дальнейших исследованиях.*

Ключевые слова: *научное рассуждение, тест Лосоно, уровни достижений, связь уровня научных рассуждений с оценкой по физике.*

PEER FEEDBACK AS A COLLABORATIVE TASK USED IN IMPROVING WRITING SKILLS: A CASE STUDY

Abstract *Learning to write in English as a foreign language has become one of the basic skills for those who need and want to read and produce academic discourse. The problems of EFL learners in connection with writing are usually related to the transfer of knowledge of their mother tongue in terms of lexical structures, text conventions and line of argumentation. In that context, error treatment and adequate feedback have a huge impact on the level of attainment and progress in the field of writing. The aims of this small-scale study were to find the correlation between different types of feedback and types of learning, and to determine the effects of these variables on the level of attainment of students in reference to specific written assignments. Both quantitative (descriptive statistics based on the percentage share within the structures of the categories) and qualitative methods were used. The results of the study indicate that the preferences for a specific type of feedback are culture-specific and that a collaborative task-based approach had a positive impact on improving specific skills related to writing and giving and receiving feedback. The findings led to the suggestion to include more of these activities in curricula and to redesign assessment methods as providing and responding to adequate feedback has huge pedagogical implications for deep learning.*

Keywords: *EFL, writing in a foreign language, feedback, collaborative task-based approach.*

1 E-mail: diana.prodanovic.stankic@ff.uns.ac.rs

КОММЕНТАРИИ СТУДЕНТОВ КАК УЧЕБНЫЙ МАТЕРИАЛ ОСНОВАННЫЙ НА КОНКРЕТНЫХ ЗАДАНИЯХ В ЦЕЛЯХ УЛУЧШЕНИЯ НАВЫКОВ ПИСЬМА НА ИНОСТРАННОМ ЯЗЫКЕ: ИЗУЧЕНИЕ СЛУЧАЯ

Резюме *Пользование английским языком как иностранным в письменном виде является одним из основных умений для всех, кто участвует в академическом дискурсе. Трудности в связи с письмом, с которыми сталкиваются учащиеся, основаны на влиянии языковых структур родного на иностранный язык, на организацию текста и способ аргументации. В контексте приобретения навыков, адекватные и целенаправленные комментарии преподавателя, а также способы исправления ошибок, оказывают существенное влияние на улучшение навыков письма. Цель данного исследования заключается в изучении отношения студентов к ответным комментариям и определения их влияния на приобретение навыков письма на иностранном языке. Кроме того, хотелось, таким образом в совместной работе побудить у учащихся желание улучшить свои навыки и умения. В исследовании использованы количественные (дескриптивный и статистический) и качественные методы. Результаты исследования показывают, что положительное отношение к определенному типу коммуникации с преподавателем обусловлено культурой, что сотрудничество в обучении, основанное на заданиях, оказывает положительное влияние на улучшение индивидуальных компетенций, связанных с обучением письму, а также и на критический анализ написанного. В соответствии с полученными результатами в статье рекомендуется включение такой деятельности в учебную программу и учебный план, а также улучшение методов оценки и поощрение саморегулируемого обучения среди учащихся.*

Ключевые слова: *английский язык как иностранный, обучение письму, комментарий, обучение на основе заданий.*

ПОВРАТНИ КОМЕНТАРИ СТУДЕНАТА КАО МАТЕРИЈАЛ ЗА УЧЕЊЕ ЗАСНОВАНО НА КОНКРЕТНОМ ЗАДАТКУ РАДИ УНАПРЕЂИВАЊА ВЕШТИНЕ ПИСАЊА НА СТРАНОМ ЈЕЗИКУ: СТУДИЈА СЛУЧАЈА

Апстракт *Писање на енглеском као страном језику представља једну од основних вештина за све оне који учествују у академском дискурсу. Потешкоће у вези са писањем са којима се сусрећу ученици су засноване на пресликавању језичких структура матерњег језика на страни, организацији текста и начину навођења аргумената. У контексту усвајања вештина адекватни и циљани повратни коментари наставника као и начин на који се исправљају грешке имају велики утицај на усавршавање вештине писања. Циљ ове студије случаја био је да се испитају ставови студента у вези са повратним коментарима да би се утврдило какав утицај они имају на писање студената на страном језику. Такође, циљ је био да се студенти кроз заједнички рад на анализи повратних коментара подстакну да унапреде своје вештине. У истраживању су коришћене квантитативне методе (дескриптивна статистичка метода) и квалитативне. Резултати истраживања показују да су позитивни*

ставови према одређеној врсти повратних коментара наставника условљени културом као и да сарадња у току рада заснованом на задацима има позитиван утицај на усавршавање појединачних компетенција везаних за писање али и критичку анализу написаног. У складу са добијеним резултатима, у раду се предлаже укључивање оваквих активности у план и програм наставе у већој мери, као и унапређивање метода оцењивања тако да се подстакне саморегулисано учење код студената.

Кључне речи: *Енглески као страни језик, писање на страном језику, повратни коментари, учење засновано на задацима.*

Диана Љ. Продановић Станкић

Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду

ПОВРАТНИ КОМЕНТАРИ СТУДЕНАТА КАО МАТЕРИЈАЛ ЗА УЧЕЊЕ ЗАСНОВАНО НА
КОНКРЕТНОМ ЗАДАТКУ РАДИ УНАПРЕЂИВАЊА ВЕШТИНЕ ПИСАЊА
НА СТРАНОМ ЈЕЗИКУ: СТУДИЈА СЛУЧАЈА

Резиме

Писање на енглеском као страном језику представља једну од основних продуктивних вештина и свакако је неопходно за све оне који учествују у академском дискурсу. У односу на говорење, писање на страном језику је теже савладати из више разлога. Поред знања језичких структура и употребе одговарајућег регистра потребно је познавати и конвенције писања типичне, у овом случају, за енглески језик, као и начин изношења аргумената везан за остваривање датог циља одређеног намером да се напише текст. Потешкоће у вези са писањем са којима се сусрећу ученици су засноване на пресликавању језичких структура матерњег језика на страни, организацији текста и начину навођења аргумената, између осталог, јер између енглеског и српског језика постоје културно-специфичне разлике којих ученици морају бити свесни.

Иако има много истраживања и радова који се баве усвајањем вештине писања на енглеском језику, закључци који се изводе из релевантних студија углавном нису усаглашени, најпре по питању предности одређеног приступа подучавању вештине писања у односу на друге, с једне стране, и по питању врста повратних коментара које наставници дају ученицима, с друге. Чини се да и врсте повратних коментара и ефекат који они имају у великој мери зависе од навика и ставова ученика, њихове мотивације, као и начина на који су ученици примали и реаговали на повратне коментаре у претходним циклусима образовања.

У контексту усвајања вештине писања, адекватни и циљани повратни коментари наставника као и начин на који се исправљају грешке имају велики утицај на усавршавање ове вештине. Циљ ове студије случаја био је да се испитају ставови студента у вези са повратним коментарима да би се утврдило какав утицај они имају на писање студената на страном језику. Такође, циљ је био да се студенти кроз заједнички рад на анализи повратних коментара подстакну да унапреде своје вештине, тако што ће осветлити своје склоности везане за (погрешну) употребу одређених језичких структура, или занемаривање правила која се тичу устаљеног начина навођења аргумената и организације текста на енглеском језику.

Истраживање које је описано у раду спроведено је у оквиру курса *Обједињене језичке вештине*, обавезног курса на другој години основних студија, на Одсеку за англистику, Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду. У истраживању је учествовало 50 студената. Коришћене су квантитативне (дескриптивна статистичка метода) и квалитативне методе. Резултати истраживања показују да су позитивни ставови према одређеној врсти повратних коментара наставника условљени у великој мери културом и уобичајеном праксом којој су ученици били изложени. И поред тога што су испитаници лошије оценили квалитет повратних коментара које су добили од својих колега, резултати анализе показују да је сарадња у току рада заснованом на задацима имала позитиван утицај на усавршавање појединачних компетенција везаних за писање, али и критичку анализу написаног. Такође, резултати показују да су студенти умели да пруже врло квалитетне и исцрпне коментаре својим колегама, што само показује да им је лакше да уоче проблематичне елементе у датом тексту ако их посматрају из друге улоге. У складу са добијеним резултатима, у раду се предлаже укључивање оваквих активности у план и програм наставе у већој мери, као и унапређивање метода оцењивања тако да се подстакне саморегулисано учење код студената, али и усавршавање специфичних компетенција које могу бити примењене у различитим сферама рада.

Snežana M. Grbović¹

Faculty of Philosophy, University of Nikšić, Montenegro

Marija Ž. Draganić

The First Vocational High School, Nikšić, Montenegro

UDK-316.644-057.874:[371.3::91(497.16)

37.04-057.874(497.16)

DOI:10.5937/nasvas1703527G

Оригинални научни рад

HB год. LXVI 3/2017

STUDENT-CENTERED FACTORS OF GEOGRAPHY TEACHING - FROM THE STUDENTS' PERSPECTIVE

Abstract

The aim of this paper is to present a critical view of geography teaching from the aspect of student-centered teaching, as well as the approaches and arguments for introducing significant changes in the internal organization of geography teaching. The teaching of geography has been evaluated according to three groups of factors: the share of methods and forms of teaching and learning, the use of knowledge sources and the media as a knowledge source and work resource for students and teachers, and the process and purpose of evaluating student achievement. The research has been conducted on a sample of 541 second-grade students of Montenegrin high schools, and the instrument used in the research has been constructed according to the five-point Likert scale of attitudes. The research has shown that the teaching of geography in high schools, observed cumulatively according to the above group of factors, does not yet present student-centered teaching. It has also been shown that the examined factors of geography teaching reflect the factors of student-centered teaching, from the perspective of students. The theoretical aspect of this work and the results obtained by studying the attitudes of students should point out to teachers the necessity and significance of changes in the essential segments of geography teaching, and be useful to the education reform organizers who need information about changes in the process itself, thus directly assisting the implementation of the reform.

Keywords: *geography teaching, learning, work methods, knowledge sources, achievement evaluation.*

1 E-mail: gsnezana@t-com.me

ФАКТОРЫ ОБУЧЕНИЯ ГЕОГРАФИИ – ИЗ ПЕРСПЕКТИВЫ УЧЕНИКА

Резюме *Цель данной статьи - критически обсудить преподавание географии с точки зрения ориентированного на ученика обучения, подходы и аргументацию для внесения важных изменений во внутреннюю организацию обучения. Преподавание географии оценивается на основе трех групп факторов: представленности методов и форм преподавания и обучения, использования источников знаний и средств массовой информации в качестве источника знаний для учащихся и преподавателей, процесса и цели оценки успеваемости учащихся. Исследование проведено на примере 541 ученика второго класса гимназии в Черногории, а инструмент, используемый в исследовании, построен по типу пятиступенчатой шкалы Ликерта. Результаты исследования показывают, что преподавание географии в гимназиях в рамках указанных групп факторов, до сих пор не является обучением, ориентированным на ученика. С другой стороны показано, что приведенные факторы преподавания географии по мнению учеников отражают факторы ориентированного на ученика обучения. Теоретический аспект работы и полученные при исследовании мнения учеников результаты, указывают на необходимость и значение изменений в основных сегментах преподавания географии, а результаты исследования могут быть использованы в работе преподавателей и в организации и проведении реформ в образовании.*

Ключевые слова: преподавание, география, ученик, обучение, методы обучения, источник знания, оценка достижений.

ФАКТОРИ НАСТАВЕ ГЕОГРАФИЈЕ УСМЕРЕНИ НА УЧЕНИКА – ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ УЧЕНИКА

Айѕираќи *Циљ овој рада су критичко сагледавање наставае географије са аспектa наставае усмерене на ученика и присући и аргументација за увођење бићних промена у унутрашњој организацији наставае. Настава географије је вреднована у оквирима трију фактора и то: заступљености метода и облика наставае и учења; коришћења извора знања и медија као извора знања и средстава рада ученика и наставника; процеса и сврхе вредновања ученичких постигнућа. Истраживање је проведено на узорку од 541 ученика другој разреди гимназија у Црној Гори, а инструменти коришћен у истраживању је конструисан према шестипунктне Ликертове скале ставова. Истраживање је показало да настава географије у гимназијама, посматрано кумулативно, у оквирима наведене трије фактора, још увек није настава усмерена на ученика. Такође, показало се да истраживани фактори наставае географије одражавају факторе наставае усмерене на ученика из перспективе ученика. Теоријски аспекти рада и резултати добијени истраживањем ставова ученика, треба да укажу наставнику на потребу и значај промена у бићним сегментима наставае географије, и буду корисни организаторима реформе образовања који имају потребу за знањима о променама у самом процесу, која неосредно имају у спровођењу реформе.*

Кључне речи: настава, географија, ученик, учење, методе рада, извори знања, вредновање постигнућа.

Снежана М. Грбовић

Филозофски факултет Универзитета у Никшићу, Црна Гора

Марија Ж. Драганић

Прва средња стручна школа, Никшић, Црна Гора

ФАКТОРИ НАСТАВЕ ГЕОГРАФИЈЕ УСМЕРЕНИ НА УЧЕНИКА – ИЗ ПЕРСПЕКТИВЕ УЧЕНИКА

Резиме

Рад базирамо на сазнањима савремене теорије наставе, научноистраживачког рада, географске науке и наставне праксе. У анализама полазимо од неспорне чињенице да опште друштвене промене, које се догађају како на глобалном тако и локалном нивоу, намећу промене и у систему образовања. Квалитет образовања се све више веже уз активнији положај ученика у образовном процесу, односно уз приступ учењу компатибилан потребама ученика. Ученик се посматра као активан учесник у властитом учењу, а учење, као активан, конструктиван и саморегулисан процес. Наглашава се важност учења у различитим контекстима потребним за каснију примену. Одређења такве ученичке улоге налазимо у парадигми наставе усмерене на ученика.

На темељу позитивних обележја и ефеката наставе усмерене на ученика, покушали смо осветлити колико је у својој организацији и реализацији настава географије у гимназијском образовању у Црној Гори усмерена на ученика. Имали смо задатак испитати битна поља наставе, у оквирима три групе фактора и то: примене метода и облика наставе и учења, коришћења извора знања, и медија као извора знања и/или средстава рада ученика и наставника, те процеса и сврхе вредновања ученичких постигнућа. Ученици су процењивали 15 тврдњи, а за сваку тврдњу у упитнику понуђен је одговор у облику скале Ликертовог типа од 5 степени. Истраживање је проведено у четири Гимназије, на узорку од 541 ученика другог разреда, а који завршавају обавезно географско образовање током средњошколског времена. Потврђена је општа хипотеза од које смо у истраживању пошли, да настава географије у гимназијама, посматрана кроз заступљеност истраживаних фактора наставе, у значајнијем нивоу није усмерена на ученика.

Методе и облици наставе и учења окренути првенствено ономе шта ученик у наставном процесу ради, односно како учи, у значајнијем нивоу нису присутни у настави географије (Пројект метода; Метод рада на терену – истраживачко учење; Студија случаја; Игра улога; Online симулације).

Настава географије по структури извора знања, и коришћењу медија као извора знања и/или средстава рада ученика и наставника у значајнијем нивоу није у функцији активног укључивања ученика у процес учења. У значајнијем нивоу изостаје и примена

најсавременијих медија (е-учење) као извора знања и средстава рада за бржи и ефикаснији начин учења. Тиме изостаје и активнија позиција ученика, већа мотивација за учење, креативна и делотворна употреба таквог знања. Примарни извори знања као природна и друштвена средина (локални образовни ресурси, људи, места и ствари), који истовремено представљају најадекватније изворе знања у географском образовању, у значајнијем нивоу изостају. Добијени показатељи упућују и на закључак да се у настави географије у значајнијем нивоу не остварује усмеравање процеса вредновања ученичких постигнућа у подручје ученичке одговорности (у процес самовредновања), а што би могло у крајњем резултирати квалитетнијом и на ученика више усмереном наставом. Истраживање указује и на незавидан ниво пажње фокусиране на ученичко напредовање (изостанак конструктивне повратне информације).

Анкетни упитник са тврдњама које смо тестирали, оставили смо отвореним и дали могућност ученицима да га допуне тврдњама, односно факторима који недостају, а који поред наведеног, одражавају њихове потребе у географском образовању. С обзиром да анкетни упитник није допуњен нити једном новом тврдњом, даје за право да закључимо, да истраживани фактори наставе географије одражавају факторе наставе усмерене на ученика, из перспективе ученика.

Иако су добијени подаци обрађени кумулативно, те се резултати не могу генерализовати на све школе и сва одељења, анализа ученичких искустава у вези са наставом и учењем географије може се врло ефикасно користити у поступку самовредновања и вредновања наставе географије. Такође, истраживани фактори наставе географије представљају добро средство не само за процену постојећег стања већ и за планирања унапређења наставе. Ово и из разлога јер су истраживани фактори у сагласности са потребама ученика у њиховом географском образовању.

Недовољно инсистирање у настави географије, на истраживаним факторима наставе, отвара и перспективе даљих истраживања у овој области, пре свих: дубље и прецизније истраживање анализираних фактора са аспекта практичне примене; укључивање у дубља истраживања и перспектива самих наставника; истраживање баријера које наставника ограничавају или могу ограничавати у спровођењу наставе усмерене на ученика; могућност превладавања ограничења (нпр. импути за промене и стручном усавршавању и професионалном развоју наставника).

Јелена М. Јерковић¹

Технолошки факултет Универзитета у Новом Саду

Душан З. Ракић

Технолошки факултет Универзитета у Новом Саду

UDK-378.147::811.111

811.111'276.6:62

DOI:10.5937/nasvas1703547J

Оригинални научни рад

НВ год. LXVI 3/2017

ПРИЛАГОЂАВАЊЕ ПРИСТУПА ЗАСНОВАНОГ НА ЗАДАЦИМА У НАСТАВИ ЕНГЛЕСКОГ ЈЕЗИКА ЗА ОБЛАСТ ТЕХНОЛОШКО-ИНЖЕЊЕРСКЕ СТРУКЕ²

Апстракт Предмет овог рада је прилагођавање приступа заснованог на задацима (енгл. *task-based language teaching*) у процесу подучавања енглеског језика за област технолошко-инжењерске струке. Приступ је модификован на основу резултата обављене анализе потреба која је обухватала анализу тренутног стања у настави енглеског језика струке на технолошким факултетима у Србији. У својој основи, приступ је усмерен на признању и потврђеној комуникативној методи у настави језика, базираној на комбинацији енглеског језика за академске и професионалне намене са процедурама и техникама које се користе у оквиру наставе засноване на задацима. Експериментална група студената је подучавана прилагођеним приступом и употребом модификованог наставног материјала, док је контролна група пратила наставу према postojećem предметном програму. Поређењем резултата шест знања обе групе пре почетка и по завршетку курса, добијени су резултати који указују да су студенти из експерименталне групе показали значајно већи напредак у свих шест појединачних критеријума као и у кумулативном броју поена на тесту. Овакви резултати потврђују већу ефикасност прилагођеног приступа за област технолошко-инжењерске струке преважно збој важности практичне оријентације приступа настави која студентима треба да омогући успешно обављање циљних задатака на енглеском језику и припреми их за успешну комуникацију у професионалном окружењу.

Кључне речи: анализа потреба, настава заснована на задацима, енглески језик струке, енглески језик науке и технологије, језичке вештине.

¹ Е-маил: jemit@uns.ac.rs

² Рад је настао на основу истраживања које је рађено за потребе израде докторске дисертације на тему *Анализа потреба као кључни аспекти у процесу израде курса енглеског језика за област технолошке и инжењерске струке*, одбрањене 2016. године на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду.

ADAPTING THE TASK-BASED APPROACH TO THE TEACHING OF ENGLISH FOR ENGINEERING TECHNOLOGY STUDIES

Abstract *This paper explores how task-based language teaching can be adapted to the teaching of English for engineering technology studies. This approach has been adapted in view of the results of a needs analysis carried out to provide insight into the current situation in ESP teaching to students of engineering technology at Serbian universities. Task-based language teaching is based on the recognized and validated communicative approach to language teaching, combining teaching of English for academic and professional purposes with procedures and techniques used in task-based teaching. The experimental group of students was taught using the adapted approach and modified teaching materials, while the control group was taught according to the existing syllabus. A comparison of the two groups' knowledge test results before the course and upon its completion indicates that students in the experimental group showed significantly greater progress according to all six individual criteria as well as the cumulative test score. These results confirm the greater effectiveness of the adapted approach in engineering technology ESP, primarily due to the importance of practice-oriented teaching aimed at enabling students to successfully complete target tasks in English and prepare them for effective communication in a professional environment.*

Keywords: *needs analysis, task-based language teaching, English for science and technology, language skills, English for specific purposes.*

АДАПТАЦИЈА ОСНОВАННОГ НА ЗАДАНИЈАХ ПОДХОДА К ОБУЧЕНИЈУ АНГЛИЈСКОМУ ЈАЗЫКУ В ОБЛАСТИ ТЕХНОЛОГИЧЕСКОЙ СПЕЦИАЛЬНОСТИ

Резюме *Предметом настоящей статьи является адаптация подхода к обучению на основе заданий (анг. task-based language teaching) в преподавании английского языка в области технологической и инженерной специальности. Модификация подхода сделана в соответствии с результатами проведенного анализа потребностей и анализа текущего состояния в преподавании английского языка специальности на технологических факультетах в Сербии. Данный подход основан на признанном и проверенном коммуникативном методе в преподавании языка и базируется на сочетании английского языка в академических и профессиональных целях с процедурами и методами, используемыми в процессе обучения на основе заданий. Экспериментальная группа студентов обучалась с применением адаптированного подхода и с использованием модифицированных учебных материалов, в то время как контрольная группа обучалась по существующей учебной программе. Сравнительный анализ результатов теста знаний обеих групп до и после курса, указывает на то, что учащиеся из экспериментальной группы показали значительно более высокий прогресс по всем индивидуальным критериям, а также по кумулятивному числу баллов. Полученные результаты подтверждают большую эффективность адаптированного подхода в области технологической специальности, в первую очередь из-за важности практической ориентации подхода к обучению, который должен обеспечить успешное выполнение целевых задач на английском языке и готовить студентов к успешному общению в профессиональной среде.*

Ключевые слова: *Ключевые слова: анализ потребностей, обучение, английский язык науки и технологии, языковые навыки, английский язык специальности.*

ПОВОДОМ ЈУБИЛЕЈА

125 ГОДИНА КАТЕДРЕ ЗА ПЕДАГОГИЈУ

Обележавајући велики јубилеј – 125 година од оснивања Катедре за педагогију, запослени на Одељењу за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду, на свечаној седници одржаној 14.12.2017 овим поводом, упознали су присутне колегинице и колеге, госте и пријатеље Одељења с историјским развојем Катедре и с основним подацима о Одељењу данас. Овај текст представља основни садржај излагања са наведене седнице.

Историјски развој Одељења за педагогију и андрагогију¹

Пре 125 година, тачније 8. децембра 1892, Министарство просвете и црквених дела је, уз неколико других изабраних професора, поставило др Војислава Бакића на Катедру гимназијске педагогије с методологијом Филозофског факултета Велике школе. Доласком др Бакића на Филозофски факултет започиње самосталан и континуиран рад ове наставне јединице.

И пре наведеног датума педагогија је предавана на највишим школским институцијама у Србији. Од 1853. године предавана је у Лицеју као факултативни предмет за студенте који намеравају да се баве учитељским позивом. Када је Лицеј прерастао у Велику школу 1863. године, педагогија није била на листи предмета ове институције, да би потом 1873. године Изменама и допунама Закона о Великој школи уведена као обавезан предмет за све студенте Филозофског факултета. Један од кључних задатака овог факултета односио се на образовање наставника средњих школа и педагогија је зато уведена као обавезан предмет. У пракси, међутим, није било лако успоставити наставу из овог предмета. Од 1876. до 1882. године наставу овог предмета

¹ Текст о историјском развоју Одељења и подаци о дипломираним студентима ослањају се на податке доступне у публикацијама објављеним поводом претходних јубилеја: *Седамдесет и пет година Катедре за педагогију* (ур. Никола Поткоњак) из 1967. године и *Сто година Катедре за педагогију: 1892–1992*. (ур. Јован Ђорђевић и Недељко Трнавац) из 1992. године. Подаци о Одељењу данас прибављени су од запослених на Одељењу. Прибављање и систематизовање ових података обавили су чланови организационог одбора Свечане седнице поводом обележавања 125 година Катедре за педагогију (по азбучном реду): Александар Тадић, Александра Илић Рајковић, Бојана Радужко, Владета Милин, Драгана Пурешевић, Зорица Шаљић, Ивана Јеремић, Јелена Стојковић, Јован Миљковић, Маша Аврамовић, Милан Станчић, Мирјана Сенић Ружић, Наташа Николић, Невена Митранић.

реализује професор естетике Милан Кујунџић. После његовог одласка у пензију Катедра за педагогију била је упражњена десет година.

* * *

Након 125 година од свог оснивања, Катедра за педагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду је кроз генерације рада професора и студената оправдала своје постојање истрајношћу и посвећеношћу васпитању и образовању. Кроз историју мењали су се државни и васпитно-образовни системи, предмети који су предавани, запослени и студенти, али је непромењен остао фокус Катедре на истраживању, промовисању и заговарању васпитања и образовања као феномена од прворазредног значаја за друштво, државу и појединца. Њени напори су првенствено усмерени на истраживачки и наставни рад, али се све више фокусирају на грађење и мењање наше васпитне и образовне реалности и пројектовање наше будућности. Увек актуелна, социјално ангажована, с аутентичним васпитно-образовним погледима, Катедра се кроз своје деловање доказала као способан лидер, поуздан партнер и незаменљив саговорник у решавању проблема у вези с пољем свога деловања.

Нама остаје да наставимо да својим радом доприносимо расту и развоју Катедре, са надом да ћемо у будућности оправдати поверење које нам је дато, одолети бројним изазовима савременог друштва и пренети веру у моћ васпитања и образовања генерацијама које долазе.

Припремили (азбучним редом):

Александра В. Илић Рајковић
Владета Д. Милин
Јован Р. Миљковић
Маша Б. Аврамовић
Милан С. Станчић

Обраћање проф. др Николе Поткоњака на Свечаној седници поводом обележавања 125-годишњице Катедре за педагогију

Уважени и поштовани колеге педагози и андрагози, драги студенти,

Најсрдачније вам захваљујем на позиву да присуствујем обележавању великог јубилеја – 125-годишњице Катедре за педагогију на Филозофском факултету у Београду.

Са задовољством се сећам свог личног учешћа у припремама и обележавању 75. и 100. годишњице Катедре за педагогију и публикација које смо тада објавили. Сећам се тих дана и са тугом, јер неких колега из тога времена више нема међу нама! Мени се посрећило да, ево, дочекам и учествујем у обележавању и овог трећег великог јубилеја – сто двадесет пете годишњице Катедре за педагогију.

Од тих 125 година, ја сам на Катедри као студент, касније као асистент и професор, провео пуне 43 године! Признаћете да то није мало. И зато је моја радост што учествујем данас на овом јубилеју заиста веома велика.

Дозволите ми да вам у овом свечаном моменту упутим пар речи, као и један предлог.

Увек ми је била част што сам студирао и радио као професор на Катедри за педагогију Филозофског факултета у Београду. Поносио сам се што сам био део институција – и Факултета и Катедре – са чијом прошлoшћу, радом и угледом сам се увек поносио и дичио.

Када сам као доцент постао део наставничког колектива Филозофског факултета, у њему су тада били чланови, да поменем само неколико њих... професора ГЕОРГИЈА ОСТРОГОРСКОГ, чијим именом је назван овај амфитеатар у коме се налазимо, најпознатији византолог у свету, коме су амерички универзитети нудили десетак и више пута већу плату само да буде њихов професор, али је он то одбио и остајао да ради на свом Филозофском факултету у Београду за тада скромну професорску плату. Следећи кога желим са поносом да поменем био је најпознатији зналац класичних наука у Срба професор МИЛОШ ЂУРИЋ, кога смо сви звали „чика Миша“. Он је био и остао за све нас научни и морални горостас! Не само што је изванредно препевао на српски Илијаду и Одисеју, већ је био и морална људска громада. Када је фашистичка Немачка окупирала Југославију и Србију 1941. г. окупационе власти су тада тражиле да професори универзитета потпишу сагласност с окупацијом и спремност да факултети и универзитет наставе с радом и за време фашистичке окупације. „Чика Миша“

је одбио да то потпише! Када му један пријатељ, професор Музичке академије, рекао да ће stradати ако то не потпише, Милош Ђурић је одговорио: „Лако је теби, ти студенте учиш како да свирају дигле, а ја предајем етику. Ако потпишем, како ћу своје студенте погледати у очи!“ И није потписао! Окупацију је, зато, провео у најозлоглашенијем немачком логору смрти Маутахаузену! Срећом, преживео је и вратио се после ослобођења да поносно настави да предаје етику својим студентима! Поменућу и познатог историчара ВАСУ ЧУБРИЛОВИЋА, у младости члана „Младе Босне“, који је био у другој бусији у Сарајеву 1914. г. – ако промаши Гаврило Принцип у атентату на аустроугарског царског наследника Фердинанда, онда је „грешку“ требало да „поправи“ Васа Чубриловић! Додаћу томе и познатог професора историје уметности СВЕТОЗАРА РАДОЈИЧИЋА, који је својим радом знатно допринео упознавању света са средњовековним српским фрескама и манастирима. Не могу да, на крају, не поменем познатог првоборца, али и контроверзног свога професора филозофије, логике, етике и естетике ДУШАНА НАДЕЉКОВИЋА.

**Проф. др Анђелка Игњачевић
(1947–2017)**

Проф. др Анђелка Игњачевић преминула је 28. фебруара 2017. године. Била је истакнути универзитетски наставник енглеског језика, сјајан преводилац и запажени истраживач у области лингводидактике, историје наставе енглеског језика, језичке политике и културне историје Србије.

Основну школу и гимназију завршила је у Осијеку, а студије англистике на Филолошком факултету Универзитета у Београду завршила је 1970. године. На истом факултету завршила је последипломске специјалистичке студије, магистарске студије, одбранила докторску дисертацију и стекла научни степен доктора филолошких наука. Током специјалистичких студија бавила се фонетиком и одбранила рад на тему *Акценти у савременом енглеском језику*. Магистарске студије на смеру Социологија језика завршила је одбраном теме *Ставови о енглеском језику у средњем и високом образовању*. Њена докторска дисертација *Енглески језик у образовној политици у Србији* добила је веома високу оцену и признање наше стручне и научне заједнице.

Прво Анђелкино запослење био је посао стручног преводиоца за енглески и италијански језик у Заводу за заштиту на раду, а након трогодишњег преводилачког рада, године 1973. започиње њен рад у настави енглеског језика који је трајао пуних 39 година. Почео је у Средњој медицинској школи у Београду, затим у Вишој туристичкој школи и од 1997. до одласка у пензију 2012. предавала је енглески језик студентима психологије, педагогије и андрагогије на Филозофском факултету Универзитета у Београду.

Ови основни биографски подаци не би били потпуни без помињања њене улоге супруге и мајке. Њене ћерке Милица и Бојана, поред знања више страних језика, за свој животни позив одабрале су право и адвокатуру и тиме наставиле занимање више генерација у породици Игњачевић.

Целокупни наставнички рад професорке Игњачевић везан је за предавање енглеског језика у функцији струке, најпре медицинске, а затим у друштвено-хуманистичким наукама. Од самих почетака рада испољавала је наглашено интересовање за проблеме наставе и специфичности функционисања енглеског језика у научном стилу. Током рада у средњој школи стекла је драгоцену искуство и обликовала лингводидактичку и методичку концепцију, коју је затим усавршила и применила у раду са студентима на Филозофском факултету Универзитета у Београду. Узимајући у обзир специфичности језика научне и стручне литературе и потребе студената у њиховом даљем образовању и будућем професионалном раду, професорка Игњачевић је у предавања уносила сву своју креативност, ерудицију и енергију, као и умешност да на језички и методички приступачан начин презентира и најсложенију проблематику страног језика. Студенти су ценили њену компетентност, одмереност, ненаметљивост и предусретљивост.

На свом првом послу сусрела се са сложеном проблематиком превођења и то интересовање за преводилачку делатност неговала је током читавог живота. Објавила је више научно-стручних радова из ове области, преводила стручну и научну литературу и успешно радила са студентима у овом значајном аспекту наставе. Као преводилац, сарађивала је са стручним и научним часописима, приликом издавања зборника радова, монографија. Била је дугогодишњи сарадник часописа *Настава и васпитање*, где је поред превођења прилога на енглески и са енглеског језика вршила рецензирање радова из области лингвистике и лингводидактике.

Напоредо са наставничким и преводилачким одвијао се њен научноистраживачки рад, што је резултирало објављивањем двеју монографија, више десетина чланака у домаћим и страним часописима, учешћем на међународним научним скуповима у земљи и иностранству, уређивачким и рецензентским радом. Монографија *Енглески језик у Србији* (2006) доноси преглед језичке и образовне политике, преглед развоја културних и политичких веза између Србије и Велике Британије у новијој историји двеју земаља, даје компаративни преглед стања у настави страних језика у образовним системима појединих европских земаља и Србије. У њој је изнет исцрпан преглед историјата развоја школског система у Србији, и посебно наставе страних језика, њихове заступљености у појединим периодима новије српске историје. Укључене су најважније етапе у развоју методике наставе страних језика код нас, као и повезаност с европским образовним системима. Посебно је размотрен статус енглеског језика у савременој образовној политици. Монографија пружа потпуну слику историјског развоја и савременог стања наставе енглеског језика на свим образовним нивоима и представља драгоцен извор за проучавање историје српског школства. У Монографији *Страни језик у функцији струке: настава и учење* (2012) Анђелка Игњачевић даје свеобухватну анализу свих релевантних проблема кроз теоријска разматрања, с посебним освртом на практичну наставу страног језика у функцији струке.

Бавећи се савременом језичком политиком проф. Игњачевић, поред аргументоване констатације о доминацији енглеског језика у савременом школском систему Србије, у више радова упозорава на опасности и штете по целокупно друштво уколико се запусте учење и других страних језика на свим образовним нивоима. Посебну пажњу посветила је статусу енглеског и других страних језика у високом образовању, упозоравајући на озбиљне последице непостојања језичке политике у овој области.

Проф. др Анђелка Игњачевић била је активна у раду стручних друштава као што су Друштво за стране језике и књижевности, Друштво за примењену лингвистику, а на њену иницијативу обновљен је рад Секције наставника страних језика на нефилолошким факултетима. У оквиру рада поменутих друштава организовала је међународне конференције, на којима је имала запажена излагања, и уређивала је зборнике радова с одржаних конференција.

Проф. др Анђелка Игњачевић била је високохумана личност, спремна да помогне свакоме коме је њена помоћ била потребна. Памтићемо је и као иницијатора пријатељских дружења од којих није одустајала до последњег дана.

Дара Дамљановић

Радове који су пристигли на адресу редакције часописа „Настава и васпитање“ током 2017. године, поред чланова редакције, рецензирали су:

- Др Ана Алтарас Димитријевић, доцент Филозофског факултета Универзитета у Београду
Др Радован Антонијевић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду
Др Бланка Богуновић, редовни професор Факултета музичке уметности Универзитета уметности у Београду
Др Радмила Бодрич, доцент Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду
Др Јелена Врањешевић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду
Др Оливера Гајић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду
Др Ненад Глумбић, редовни професор Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду
Др Миомир Деспотовић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду
Др Марија Зотовић Костић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду
Др Слађана Зуковић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду
Др Анђелка Игњачевић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду (у пензији)
Др Данијела Илић Стошовић, ванредни професор Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду
Др Јасмина Клеменовић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду
Др Зорица Ковачевић, доцент Учитељског факултета Универзитета у Београду
Др Јасмина Ковачевић, редовни професор Факултета за специјалну едукацију и рехабилитацију Универзитета у Београду
Др Ксенија Крстић, доцент Филозофског факултета Универзитета у Београду
Др Душанка Лазаревић, редовни професор Факултета спорта и физичког васпитања Универзитета у Београду
Др Љиљана Левков, доцент Филозофског факултета Универзитета у Београду (у пензији)
Др Оливера Марковић, доцент Учитељског факултета у Ужицу Универзитета у Крагујевцу
Др Сунчица Мацура, ванредни професор Факултета педагошких наука у Јагодини Универзитета у Крагујевцу
Др Снежана Мирков, виши научни сарадник Института за педагошка истраживања у Београду
Др Кристинка Овесни, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду
Др Драгица Павловић Бабић, доцент Филозофског факултета Универзитета у Београду
Др Александра Пејатовић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду
Др Јасмина Пекић, доцент Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду
Др Данијела Петровић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду
Др Ана Пешикан, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду
Др Драган Попадић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду
Др Вера Радовић, доцент Учитељског факултета Универзитета у Београду
Др Вера Спасеновић, ванредни професор Филозофског факултета Универзитета у Београду
Др Мирјана Стакић, доцент Учитељског факултета у Ужицу Универзитета у Крагујевцу
Др Ивана Степановић Илић, научни сарадник Института за психологију Филозофског факултета Универзитета у Београду
Др Биљана Стојковић, ванредни професор Биолошког факултета Универзитета у Београду
Др Бојана Шкорц, професор Факултета ликовних уметности Универзитета у Београду

НАСТАВА И ВАСПИТАЊЕ

УПУТСТВО ЗА АУТОРЕ

Настава и васпитање је часопис у којем се објављују оригинални научни, прегледни и стручни радови педагошке тематике. У часопису се објављују и прикази монографских публикација.

Достављање радова

Радови се достављају искључиво електронском поштом на адресу:

casopis@pedagog.rs

Рад се доставља у текст процесору Microsoft Word, страница А4 формата, фонт Times New Roman, величина слова 12, проред 1,5 lines.

Текстови треба да буду припремљени у складу са техничким стандардима и напоменама датим у Упутству за ауторе. Текстови који нису припремљени у складу са Упутством за ауторе не узимају се у разматрање.

Језик рада

Радови се достављају на српском језику, користи се ћирилично писмо (Serbian, cyrillic), енглеском или руском језику.

Радови се објављују на српском, енглеском или руском језику.

Дужина рада

Радови треба да буду дужине до једног ауторског табака, односно до 30.000 знакова с празним местима. Прегледни радови и радови који представљају теоријске анализе могу да буду дужине до 50.000 знакова. У обим радова нису урачунати апстракт и списак коришћене литературе на крају рада.

Оцењивање радова

Након пријема радова за актуелни број уредници обављају преглед радова и доносе одлуку о томе који радови улазе у процес рецензирања.

Уколико се радови тематски не уклапају у концепцију часописа или нису усклађени са захтевима који треба да испуне текстови који се објављују у научним часописима, аутори се обавештавају о томе да рад не може бити прихваћен.

Рад процењују два компетентна рецензента. Рецензенти не знају ауторов идентитет, нити аутори добијају податке о идентитету рецензента.

Након рецензирања, редакција доноси одлуку о објављивању, корекцији или одбијању рада. Сви аутори добијају информацију о одлуци редакције, при чему аутори чији су радови одбијени и аутори којима се радови враћају на корекцију добијају на увид рецензије.

Уколико аутор(и) достави(е) кориговану верзију текста, дужан је да у писменој форми редакцију упозна са свим изменама које је начинио у тексту (број странице на којој се налази измена и означавање места на коме је промена извршена), као и да у тексту јасно означи извршене измене у складу са примедбама и препорукама рецензента.

Обавеза аутора је да на адресу редакције шаљу искључиво оригиналне радове који нису објављени или истовремено понуђени неком другом часопису.

Писање рада

Насловна страна. Насловна страна текста треба да садржи следеће информације: наслов рада, име аутора (и коаутора), назив институције, место и држава (уколико је аутор из иностранства).

Уколико су радови резултат рада на научно-истраживачким пројектима, у фусноти уз наслов рада на насловној страни рада треба дати основне податке о пројекту.

Све странице рада морају бити нумерисане (у доњем левом углу).

Наслов рада. Наслов рада треба да буде концизан, али прецизно формулисан, написан великим словима, болдиран, величина слова 14.

Апстракт. Апстракт треба да има до 1400 знакова (с празним местима). Апстракт се прилаже на језику на којем је писан рад уз обавезан превод апстракта на српски језик

уколико се рад прилаже на енглеском или руском језику. Апстракт се објављује на три језика (српски, енглески и руски), а редакција обезбеђује превођење апстракта на друга два језика.

Уколико се ради о радовима који представљају приказ обављених истраживања, апстракт треба да садржи следеће елементе: значај проблема истраживања, циљеве истраживања, методологију истраживања, кључне резултате истраживања, закључке и педагошке импликације. У случају прегледних радова и радова који представљају теоријске анализе, апстракт треба да садржи: проблем који се у раду разматра, приказ структуре рада, кључне информације и објашњења која се дају у тексту и закључке.

Кључне речи. Уз апстракт треба дати и кључне речи (до пет) на језику рада.

Структура рада. Рад треба да буде структуриран на одговарајући начин. Сви радови треба да имају посебно издвојене одељке: увод и закључак. Радови који представљају приказ обављених истраживања, поред увода и закључка, треба да имају следеће одељке: полазне теоријске основе истраживања (где ће наслови одељака бити формулисани у складу с темом рада), методологија истраживања, резултати истраживања и дискусија (уз навођење педагошких импликација обављеног истраживања). Структуру прегледних радова и радова који представљају теоријске анализе треба ускладити са основном темом рада.

Наслове одељака треба јасно и прецизно формулисати, дати центрирано и болдирано, величина слова 12. Уколико се у тексту одељка користе поднаслови они се дају курзивом, центрирано изнад параграфа или курзивом, у форми реченице која се даје на почетку параграфа. Наслове одељака и поднаслове није потребно нумерички означавати.

Референце. Позиве на изворе у тексту и списак коришћене литературе на крају рада треба дати у складу са АПА стилем (APA Citation Style - American Psychological Association).

Све референце на српском језику на списку коришћене литературе на крају рада и у заградама у тексту наводе се латиницом, без обзира на врсту писма на коме су штампани коришћени извори – књиге и часописи. Имена свих аутора која се наводе на списку коришћене литературе на крају рада и у заградама у тексту пишу се увек на исти начин. Презимена српских аутора наведена у тексту пишу се писмом на коме је достављен текст. Презимена страних аутора у тексту се наводе или у оригиналу или у српској транскрипцији – фонетским писањем презимена. Уколико се транскрибују, у загради се обавезно наводе у оригиналу, на пример: Скот (Scott, 2004).

Позиве на изворе у тексту треба дати у заградама уз навођење: презимена аутора, године издања коришћеног извора и броја странице уколико се ради о цитату. Навођење више аутора у загради треба уредити абecedним редом према почетном слову презимена аутора, а не хронолошки. Ако су у питању два аутора, у загради се наводе оба аутора. Уколико је више од два аутора, у загради се наводи презиме првог аутора и скраћеница – *i sar.* (за ауторе са српског говорног подручја) или *et al.* (за стране ауторе).

Списак коришћене литературе треба да обухвати искључиво изворе на које се аутор позива у раду.

На списку коришћене литературе на крају рада није потребно стављати редне бројеве испред референци.

Примери навођења референци на списку коришћене литературе на крају рада:

Књига: Референца треба да садржи презиме и иницијале аутора, годину издања, наслов књиге (курзивом), место издања и издавача.

Apple, M. W. (2012). *Ideologija i kurikulum*. Beograd: Fabrika knjiga.

Чланак у часопису: Референца треба да садржи презимена свих аутора с иницијалима, годину издања у загради, наслов чланка, пуно име часописа (курзивом), волумен (годиште), број, странице.

Colić, V. (2012). Roditelji i vaspitači o pripremi dece za polazak u školu. *Pedagogija*, god. 67, br. 2, 252–260.

Emmer, E. T. & Stough, L. M. (2001). Classroom Management: A Critical Part of Educational Psychology, with Implications for Teacher Education. *Educational Psychology*, Vol. 36, No. 2, 103-112.

Поглавље у књизи (тематском зборнику): Референца треба да садржи презиме и иницијале аутора, годину издања, назив поглавља, иницијале и презиме свих уредника, наслов књиге (курзивом), прву и последњу страницу поглавља у загради, место издања и издавача.

Maksić, S. i Pavlović, J. (2013). *Nastava koja podržava kreativnost*. U R. Nikolić (ur.), *Nastava i učenje, Kvalitet vaspitno-obrazovnog procesa* (str. 53-64). Užice: Učiteljski fakultet u Užicu Univerziteta u Kragujevcu.

Cruse, D. A. (2002). *Hyponymy and Its Varieties*. In R. Green, C. A. Bean & S. H. Myaeng (Eds.), *The Semantics of Relationships: An Interdisciplinary Perspective* (pp. 3-22). Dordrecht: Kluwer Academic Publishers.

Научни скупови и конференције – радови штампани у целини: Референца треба да садржи презиме и иницијале аутора, годину издања, наслов прилога, иницијале и презиме свих уредника, наслов издања, назнаку: штампано у целини, назив скупа, време одржавања скупа, место одржавања скупа, прву и последњу страницу прилога, место издања, назив институције – организатора скупа.

Spasenović, V., Vujisić Zivković, N. & Skubic Ermenc, K. (2012). *The Role of Comparative Pedagogy in the Training of Pedagogues in Serbia and Slovenia*. In N. Popov, C. Wolhuter, B. Leutwyler, G. Hilton, J. Ogunleye & P. Almeida (Eds.), *International Perspectives on Education, BCES Conference Books, Full Papers*, June 28-30 2012, Sofia (pp. 36-42). Sofia: Bulgarian Comparative Education Society.

Докторске дисертације и магистарске тезе: Референца треба да садржи име аутора, годину, назив документа (курзивом), назнаку: докторска дисертација или магистарска теза, место, институцију.

Stamatović, J. (2013). *Vrednovanje rada nastavnika u funkciji unapređivanja rada škole* (doktorska disertacija). Beograd: Filozofski fakultet Univerziteta u Beogradu.

Web документ: Референца треба да садржи име аутора, годину, назив документа (курзивом), датум када је сајт посећен, интернет адресу.

Duit, R. (2006). *Science Education Research – An Indispensable Prerequisite for Improving Instructional Practice*. Retrieved August 11, 2012 from the World Wide Web <http://www.esera.org/media/summerschool/esera2006/DUITBR.pdf>

Popadić, D. (2009). *Nasilje u školama*. Beograd: Institut za psihologiju Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu i UNICEF. Preuzeto 20. aprila 2015. sa adrese <http://www.unicef.rs/files/nasilje-u-skolama-za-web.pdf>

Званична документа: Референца треба да садржи назив документа (курзивом), годину објављивања, назив гласила, број.

Pravilnik o programu svih oblika rada stručnih saradnika (2012). *Prosvetni glasnik, Službeni glasnik Republike Srbije*, br. 5/2012.

Табеле и графикони. Уколико текст садржи табеле и графиконе, свака табела, односно графикон треба да буде означен одговарајућим редним бројем и да има јасно и прецизно формулисан наслов. Све скраћенице наведене у табелама и графиконима треба да буду објашњене. Објашњења (легенду) треба дати испод табеле или графикона.

Табеле и графикони треба да буду дати у Microsoft Word формату (што подразумева да су графикони илустровани у Word-у). У случају да текст садржи табеле и графиконе преузете са интернета, треба да се дају искључиво у резолуцији 300 dpi, grayscale color mode. Ти параметри важе и за фотографије које се прилажу као део текста.

Фусноће и скраћенице. Фусноће и скраћенице требало би избегавати. Уколико се користе, фусноће треба да садрже само додатни текст (коментар), а не податке о коришћеним изворима.

Напомена: Уз рад је потребно редакцији доставити следеће информације о аутору (ауторима): име, средње слово и презиме, година рођења, (научно) звање, радно место, службену e-mail адресу, контакт телефон.

JOURNAL OF EDUCATION

CONTRIBUTORS' NOTES

Journal of Education is a journal in which original scientific research articles, reviews and action research reports in the field of pedagogy as well as reviews of relevant monographic publications are published.

Submission of papers

Papers should be submitted by e-mail only to

casopis@pedagog.rs

The paper is submitted in the text processor Microsoft Word, page A4 format, font Times New Roman, font 12, line spacing 1.5 lines.

Language

Papers should be submitted in the Serbian language and cyrillic alphabet.

Foreign contributors submit papers in English or Russian. The papers are published in Serbian, English or Russian. Each paper has Abstracts in Serbian, English and Russian.

The length

The papers should not exceed 30000 characters and spaces. The Abstract and Reference List, which should be at the end of the paper, are not included.

Evaluation of papers

After the receipt of the papers for a particular issue the current editor in-chief reviews them and decides which will be reviewed by two competent reviewers. The reviewers do not know the author's identity, and the authors do not receive information about the identity of the reviewers.

If a paper does not fit the concept of the journal, or the text does not follow the instructions for authors and other requirements, the authors will be informed about the rejection of the paper.

After the review, the Editorial Board decides on publishing, eventual correction or the rejection of a paper. All authors receive information about the Board's decisions, and those authors whose papers are rejected or require corrections receive reviews, too.

If an author submits the paper again they should report (in written form) about all changes done on the original text (page number and marked place where the change was done) in accordance with the remarks and suggestions of the reviewers.

Writing a paper

Title page. The title page should contain the following information: the title, the name of the author/s, the name of the institution, the town, the state (if the author is from abroad).

If a paper reports about the work in scientific-research projects, the essential information about the project should be given in a footnote following the title.

All pages should be numbered in the lower left corner.

The title. The title should be concise, precisely formulated, in bold capital letters.

Abstract. An abstract should contain 1400 characters (with spaces) and be written in the language of the paper. It will be published in three languages (Serbian, English, Russian), and the Editorial Board provides translations in other two languages.

If a paper is about a performed research the abstract should contain the following elements: the importance of the researched problem, the aims of the research, research methodology, key results, conclusions and pedagogic implications. In the case of review papers and papers dealing with theoretical analyses the content of the abstract should reflect the nature of the paper and the content of the text.

Keywords: Up to five keywords in the language of the paper follow the abstract.

The structure of a paper. The paper should be structured in the proscribed way. All papers should contain Introduction and Conclusion. The papers describing a performed research, besides introduction and conclusion should include the following sections: initial research hypotheses,

research methodology, results and discussion. The structure of a review paper or theory analysis should be adequate to the nature of the theme.

The heading of the sections should be formulated precisely, centered and bold. If a section contains sub-headings they should be given in italics, centered above a paragraph, indented, in a "sentence form". The headings and sub-headings should not be numerically denoted.

References. The references/bibliography should be stated according to the APA Citation Style – American Psychological Association).

All references in Serbian, given in the Reference List at the end of the paper should be in Latin letters regardless of the type of the letters used in the used sources – books or journals. The names of all authors which are stated in the Reference List and in brackets within the text are always transcribed in the same way. The surnames of Serbian authors are written in the alphabet used in the paper. The surnames of foreign authors are written either in original or in Serbian transcription – phonetic principle. If transcribed, the original transcription should be given in brackets. References within the text should contain: the author's surname, the year of publication of the used source and the number of the page if a citation is used. If more authors should be cited in brackets within the text, they are cited in alphabetic order, not chronologically. If there are only two authors, both should be written in brackets, but if there are more than two then the surname of the first author is given and the abbreviation "i sar." (for the authors from Serbian speaking regions) or "et al." (for foreign authors)

The Reference List at the end of the paper should not be numerically denoted.

The notes for citing the references of the used literature at the end of the paper:

Book: the reference should contain the surname and name initials of the author, the year of publication, the title (in italics), the place and name of the publisher.

Journal article: the reference contains the family names and name initials of all authors (the year of publication – in brackets), the title of the article, full name of the journal (italics), volume (year) number, pages.

Chapters in a book / thematic Proceedings: the reference should contain the surname and name initials of the author, the title of the chapter, initials and surnames of all editors, book title (italics), the first and the last page of the chapter (in brackets), place and publisher.

Scientific meetings and conferences – the papers published in full: the reference should contain the author's surname and name initials, the year of publication, the title of the article, initials and surnames of all editors, the title of the publication, the note: published in full; the name and time of the meeting, the first and the last page of the article, the place of publication and the name of the institution – the organizer of the meeting/conference.

Unpublished master and doctoral theses: the reference should contain the name of the author, the title of the document (italics) and the note: doctoral, master thesis, place, and institution.

Web documents: the Reference contains the name of the author, the title of the document (italics), the date when the site was visited, web address.

Legal documents: the reference should contain the title of the document (italics), the year of publication, the name of the media, the number.

Tables and graphs. If a text contains tables and/or graphs, each table or graph should be numerically denoted with a clearly and precisely formulated title. All abbreviations in the tables and graphs must be explained. The explanations (legend) should be given under the table or graph.

Footnotes and abbreviations. Abbreviations and footnotes should be avoided. If used, footnotes should contain only the additional information or comment, not the data about the used sources.

Note: The paper should be accompanied by the following information to the Editorial Board: the name/s of the author/s, the year of birth, academic qualification, work position, e-mail address, phone contact.

ОБУЧЕНИЕ И ВОСПИТАНИЕ

ПРАВИЛО ПУБЛИКАЦИИ ДЛЯ АВТОРОВ

В журнале "Обучение и воспитание" (Настава и васпитање) публикуются научные и обзорные статьи, сообщения, информационные материалы по педагогике и дидактике. В журнале публикуются рецензии о монографических изданиях.

Представление рукописи. – Материалы направляются в редакцию только по электронной почте по адресу:

casopis@pedagog.rs

Требования к оформлению рукописей: текст должен быть представлен в текстовом редакторе Microsoft Word, на странице стандартного формата А4, шрифтом – Times New Roman, размер шрифта 12, межстрочный интервал – 1,5. При отправке статьи по электронной почте необходимые шрифты прилагаются отдельными файлами.

Язык статей. – Журнал выходит на сербском языке, на кириллице (Сербия, Куриллик). К публикации также принимаются статьи на английском и русском языках, написанные зарубежными сотрудниками. Статьи публикуются на сербском, английском или на русском языке; каждая статья сопровождается резюме на сербском, английском и русском языках.

Объем статьи. – Предельный объем рукописей – 16 страниц основного текста, или 30 000 знаков с пробелами. В объем статьи не входят резюме и список используемой литературы в конце статьи.

Оценка рукописи. – Главный редактор принимает решение о том, какие из полученных рукописей пройдут процесс рецензирования. Рукописи, оформленные без соблюдения указанных требований, не рассматриваются. Рукописи рецензируются двумя компетентными рецензентами. Рецензентам не сообщается имя автора, автору не сообщаются имена рецензентов.

После рецензирования редакция принимает решение о публикации, доработке или отказе от публикации. Все авторы получают информацию о решении редакции. Если автор вновь представляет данную работу для публикации, он должен в письменном виде сообщить о всех изменениях, которые он сделал в тексте (номер страницы и место изменений), в соответствии с замечаниями и рекомендациями рецензентов.

Заглавный лист. – Заглавный лист текста должен включать следующую информацию: название статьи, сведения об авторе (соавторах): фамилия, имя, ученая степень, звание, место работы, город, страна. В случае, если работа содержит результаты, полученные в рамках научно-исследовательского проекта, в сноске приводится основная информация о проекте.

Все страницы текста должны быть пронумерованы (левый нижний угол).

Заглавие статьи. – Заглавие статьи печатается строчными буквами, жирным шрифтом.

Резюме. – Предельный объем резюме – 1400 знаков (с пробелами). Резюме к статье должно быть представлено на языке статьи. Резюме публикуется на сербском, английском и русском языке, а редакция обеспечивает перевод резюме. В резюме предлагаемых для публикации научных статей автор должен дать обоснование актуальности темы, четкую постановку целей и задач исследования, аргументацию, обобщения и выводы, представляющие интерес своей новизной, научной и практической (педагогической) значимостью. В случае обзорных статей и статей, представляющих собой теоретический анализ, содержание резюме должно соответствовать характеру работы и содержанию текста.

Ключевые слова. – Резюме сопровождается списком ключевых слов (до пяти) на языке работы.

Структура работы. – Статья должна быть структурирована соответствующим образом. Все работы должны иметь введение и заключение. Кроме того, исследовательские работы должны иметь следующие разделы: теоретические основы исследования, методологию,

результаты и обсуждение полученных результатов. Структура обзорных и других статей должна быть согласована с основной темой работы.

Заголовки разделов печатаются курсивом. Заголовки разделов и подзаголовки приводятся без нумерации.

Ссылка. – Литература, на которую даются ссылки в тексте, приводится в конце статьи в соответствии с АПА (APA Citation Style – American Psychological Association). Ссылки на литературу в тексте даются в скобках: фамилия автора, год издания, страницы.

Литература в конце статьи приводится без нумерации с указанием следующих выходных данных:

– для книг – фамилия, инициалы автора, год издания, полное название книги (курсивом), место издания и издательство.

– для статей в журнале – фамилия, инициалы автора, год издания в скобках, полное название статьи, полное название журнала (курсивом), год и номер журнала, страницы.

– для статей в книге, сборнике – фамилия, инициалы автора, год издания, полное название статьи, фамилии и инициалы всех редакторов, название сборника или книги, где опубликована статья (курсивом), страницы, определяющие границы статьи в издании, место издания, издательство.

– научные конференции – фамилия, инициалы автора, год издания, полное название статьи, фамилии и инициалы всех редакторов, название сборника, название конференции, время и место проведения конференции, страницы, определяющие границы статьи в издании, город издания, название института – организатора конференции.

– неопубликованные кандидатские диссертации и магистерские работы – ссылка должна включать фамилию и имя автора, год, название (курсивом), заметку: кандидатская диссертация, магистерская работа, место, институт – университет, факультет.

– веб документ – ссылка должна включать имя автора, год, название документа (курсивом), время посещения сайта, интернет адрес.

– официальные документы – название документа (курсивом), год издания, название публикации, номер.

Таблицы и графики.– Если в тексте содержатся таблицы и графические материалы, они должны быть отмечены порядковым числительным. Все сокращения, перечисленные в таблицах и графиках должны быть объяснены. Пояснения должны быть приведены под таблицей или графическим материалом.

Сноски и сокращения.– Сноски и сокращения следует избегать. По необходимости сноски могут содержать только дополнительный текст (комментарий); данные об используемых источниках не приводятся в сноске.

Примечание: К рукописи прилагаются следующие сведения об авторе (авторах): фамилия, имя, отчество, год рождения, ученая степень, звание, место работы, электронный адрес, номер телефона.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

37

НАСТАВА и васпитање = Journal of Education = Обучение и воспитание / главни уредник Емина Хебиб ; одговорни уредник Биљана Бодрошки Спариосу.
- Год. 1, бр. 1 (март 1952)- . – Београд : Педагошко друштво Србије : Институт за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду, 1952- (Београд : Службени гласник). – 24 cm

Три пута годишње. – Текст на срп. и енгл. језику.
ISSN 0547-3330 = Настава и васпитање
COBISS.SR-ID 6026754